

Archeologische Rapporten Oranjewoud 2010/62
Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek ten
behoefte van Zorglandgoed Stegerveld te Stegeren,
gemeente Ommen (Ov.)

projectnr. 219841
revisie 02
april 2010

Auteur(s)

L. Spoelstra
A. Vissinga

Opdrachtgever

Woningstichting de Veste
Postbus 132
7730 AC OMMEN

datum vrijgave

27-04-2010

beschrijving revisie 01

Definitief, n.a.v. opmerkingen bevoegd
gezag

goedkeuring

A. Vissinga

vrijgave

I. Vossen

Colofon

Titel: Archeologische Rapporten Oranjewoud 2010/62.
Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek ten behoeve van Zorglandgoed Stegerveld te Stegeren, gemeente Ommen (Ov.)

Auteur(s): L. Spoelstra, A. Vissinga

ISSN: 1570-6273

© Oranjewoud B.V.
Postbus 24
8440 AA Heerenveen

Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ingenieursbureau Oranjewoud bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt, door een derde of voor enig ander werk of doel dan waarvoor het is vervaardigd.

Disclaimer

Archeologisch vooronderzoek wordt in zijn algemeenheid uitgevoerd door het steekproefsgewijs bemonsteren d.m.v. boringen, proefsleuven en/of veldkartering. Hoewel Ingenieursbureau Oranjewoud bv de grootste zorgvuldigheid betracht bij het uitvoeren van het archeologisch onderzoek, is het juist deze steekproefsgewijze benadering die het onmogelijk maakt garanties ten aanzien van de situatie af te geven op basis van de resultaten van een archeologisch vooronderzoek.

Oranjewoud aanvaardt derhalve op generlei wijze aansprakelijkheid voor schade welke voortvloeit uit beslissingen genomen op basis van de resultaten van archeologisch (voor)onderzoek.

	Inhoud	Blz.
	Administratieve gegevens	4
	Samenvatting	5
1	Inleiding	7
2	Bureauonderzoek	9
2.1	Beschrijving onderzoekslocatie	9
2.1.1	<i>Begrenzing onderzoeks- en plangebied</i>	9
2.1.2	<i>Landschappelijke situatie</i>	11
2.1.3	<i>Actueel hoogtebestand Nederland</i>	14
2.1.4	<i>Bewoningsgeschiedenis, historische situatie en mogelijke verstoringen</i>	14
2.1.5	<i>Huidig en toekomstig gebruik</i>	18
2.2	Bekende archeologische waarden	20
2.3	Archeologische verwachting	23
2.3.1	<i>Archeologische verwachtingskaarten</i>	23
2.3.2	<i>Gespecificeerde archeologische verwachting</i>	24
2.4	Advies voor vervolgonderzoek	26
3	Veldonderzoek	27
3.1	Doel- en vraagstelling	27
3.2	Onderzoeksopzet en werkwijze	27
3.3	Resultaten	28
3.3.1	<i>Bodemopbouw</i>	28
3.3.2	<i>Archeologie</i>	28
4	Conclusies en advies	29
4.1	Conclusies	29
4.2	Waardering en selectieadvies	30
	Literatuur en geraadpleegde bronnen	31
	Bijlagen	
1	Archeologische perioden	
2	AMZ-cyclus	
3a	ARCHIS: terreinen met archeologisch status	
3b	ARCHIS: archeologische waarnemingen	
4	Boorprofielen	
	Kaarten	
219841-Geomorfologie	Geomorfologische kaart met plangebied	
219841-Bodem	Bodemkaart met plangebied	
219841-ARCHIS	IKAW, AMK-terreinen en waarnemingen uit ARCHIS II	
219841-ARO-4-01		

Administratieve gegevens

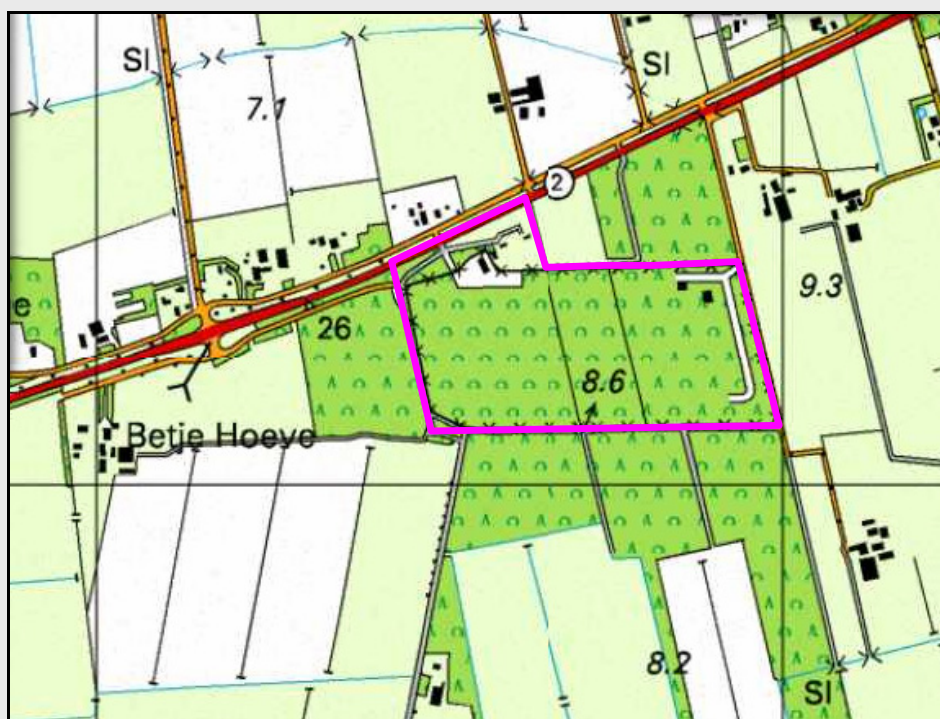
OW Projectnummer 219841
OM-nummer 40327
Provincie Overijssel
Gemeente Ommen
Plaats Stegeren
Toponiem Stegerveld

Kaartblad 22 Oost
Coördinaten NW: 231437/507414; ZW: 231936/507332; ZO: 231995/507084;
NO: 231485/507084; N: 231630/507414
Kadaster -

Opdrachtgever Woningstichting de Veste
Uitvoerder Oranjewoud
Datum uitvoering april 2010
Projectteam L. Spoelstra (Projectmedewerker)
A. Vissinga (KNA-archeoloog)
I. Vossen (senior-KNA archeoloog)

Bevoegd gezag Gemeente Ommen
mevr. M. Nieuwenhuis

Beheer documentatie Oranjewoud Almere
Vondstdepot Provinciaal depot voor bodemvondsten Overijssel, Deventer

Afbeelding 1: Het plangebied (paarse lijn) weergegeven op de topografische kadastrale kaart (Topografische Kaart 1:25.000 (hier vergroot weergegeven), © Topografische Dienst Kadaster, Emmen)

Samenvatting

In april 2010 heeft Ingenieursbureau Oranjewoud BV een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen uitgevoerd te Stegeren, gemeente Ommen. Het doel van het bureauonderzoek was het opstellen van een gespecificeerd verwachtingsmodel. Het doel van het inventariserend veldonderzoek was het toetsen van het verwachtingsmodel.

Op basis van het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied in het Vechtdal ligt. Deze landschappelijke eenheid wordt gekenmerkt door hoge dekzandruggen/-koppen, rivieren en stuifduinen temidden van beek-/rivierdalafzettingen en overstromingsvlakten van de Vecht. De hogere zones in het landschap kennen een lange en intensieve bewoningsgeschiedenis. Uit de AHN analyse (Actueel Hoogtebestand Nederland) blijkt dat dergelijke hoger gelegen zones binnen beide plangebieden liggen. Het gehele plangebied ligt op een stuifzandwelling. Daarnaast is ten noordoosten van het plangebied een verhoging gelegen die wellicht kan worden geïnterpreteerd als een stuifduin of een dekzandopduiking. Deze zones staan gevisualiseerd op tekening 219841-Geomorfologie. Deze zones kennen een middelhoge archeologische verwachting ten aanzien van archeologische resten uit alle perioden. In de directe omgeving van het plangebied komen binnen deze zones meerdere vindplaatsen voor. Vooral grafcomplexen daterend uit het Neolithicum tot Romeinse tijd komen voor. In het plangebied zelf zijn nog geen vindplaatsen geregistreerd. Ook staan kansrijke locaties ten aanzien van de Middeleeuwen aangegeven. Het betreft hier Middeleeuwse agrarische complexen, namelijk essen.

Op basis van het bureauonderzoek werd geadviseerd om het specifieke archeologische verwachtingsmodel te toetsen door middel van een inventariserend veldonderzoek door middel van karterende boringen. Dit booronderzoek heeft uitgewezen dat de bodemopbouw in het plangebied uit licht overgestoven bodem bestaat. De opgestoven bovengrond heeft een dikte van circa 45 cm. Hieronder is de C-horizont aanwezig. Er zijn geen restanten van bodemvorming meer aanwezig. De bovenliggende bodemlagen zijn niet meer in gave toestand in de bodem aanwezig. Bij inspectie en het zeven van de boorkernen zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

Op basis van het inventariserende veldonderzoek door middel van karterende boringen wordt het volgende geadviseerd:

Selectieadvies

Vanwege de afwezigheid van enige vorm van bodemvorming en de afwezigheid van archeologische indicatoren in de boorkernen wordt aan het plangebied een lage trefkans toegekend ten aanzien van de aanwezigheid van archeologische waarden.

Geadviseerd wordt dan ook om het plangebied vrij te geven voor wat betreft archeologie. Een vervolgonderzoek wordt niet nodig geacht. Dit ter beoordeling aan het bevoegd gezag.

1 Inleiding

Munitiemagazijncomplex Stegerveld (te Stegeren, gemeente Ommen, provincie Overijssel) is één van de 53 landelijke objecten in Nederland die door het Ministerie van Defensie worden afgestoten. Er is een passende herbestemming van het terrein gevonden in de vorm van een "zorglandgoed". Op 29 januari 2010 is een intentieverklaring ondertekend waarin de betrokken partijen met elkaar afspreken samen te werken aan de ontwikkeling van het zorglandgoed. Die partijen zijn, naast Dienst Landelijk Gebied (DLG), de provincie Overijssel, gemeente Ommen, Zorginstelling Baalderborg Groep, Woningstichting De Veste en het Rijksvastgoed- en Ontwikkelingsbedrijf (RVOB).

Op het zorglandgoed wordt naast de hoofdfunctie maatschappelijke zorg, ruimte geboden aan het gebruik van enkele gebouwen voor opslag, dagbesteding en/of expositieruimte. Vier van de acht grondgedekte bunkers zullen met nieuwbouw, in de vorm van verbindingsgangen, aan elkaar verbonden worden. De aanwezige natuur blijft zoveel als mogelijk behouden. Bij de ruimtelijke procedure in het kader van het bestemmingsplan dienen eventueel aanwezige archeologische waarden in het gebied te worden onderzocht. Hiertoe dient een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd te worden. Dit archeologisch onderzoek past als onderzoeksstrategie binnen de zogenaamde Archeologische Monumentenzorg (AMZ). Deze cyclus wordt toegelicht in bijlage 2.

Doel van het onderhavige onderzoek is het opstellen van een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel. Het gespecificeerde verwachtingsmodel zal vervolgens worden getoetst door middel van een inventariserend veldonderzoek d.m.v. karterende boringen.

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) versie 3.1.

2 Bureauonderzoek

Het doel van het uitvoeren van een archeologisch bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Waar kunnen we wat verwachten? Voor het opstellen van een dergelijke verwachting wordt gebruik gemaakt van reeds bekende archeologische waarnemingen, historische kaarten, de landschappelijke situatie en bodemkundige gegevens. Een gespecificeerde verwachting gaat in op de mogelijke aanwezigheid, het karakter, omvang, datering en versterking van archeologische waarden binnen het plangebied.

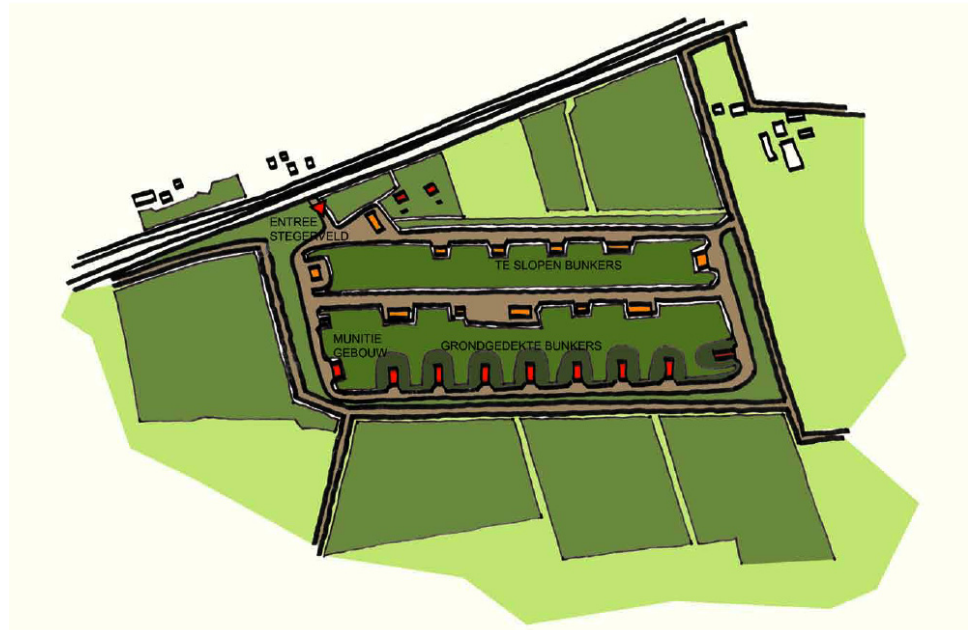
2.1 Beschrijving onderzoekslocatie

2.1.1 Begrenzing onderzoeks- en plangebied

Het plangebied van het toekomstige Zorglandgoed Stegerveld ligt aan de Coevorderweg (N34), tussen Ommen en Hardenberg. Het adres is Coevorderweg 35 b, c en d te Stegeren, gemeente Ommen. Het plangebied wordt in het noorden begrensd door de N34. De oostelijke grens van het plangebied wordt gevormd door de Coevorderweg en de westelijke grens door de Oosterdijk. De perceelsgrens van het huidige munitiemagazijncomplex vormt de zuidelijke grens van het plangebied. Het gebied heeft een oppervlakte van 13,3 ha. De ligging en begrenzing van het plangebied is globaal weergegeven in afbeelding 2. Zie afbeelding 3 voor de toekomstige indeling van het gebied.

Afbeelding 2. Het plangebied weergegeven op een recente luchtfoto (Google maps 2007).

Afbeelding 3. Schetsmatige indeling van het plangebied in nieuwe situatie. Bij het onderling verbinden van een aantal bunkers zullen bodemverstorende werkzaamheden plaats vinden.

2.1.2 *Landschappelijke situatie*

Het plangebied ligt in fysisch-geografisch opzicht in het Overijsselse Vechtlandschap. Dit landschap omvat het stroomdal van de Vecht. Langs de meanderende Vecht liggen verlaten meanderbochten. Aan weerszijden van de Vecht komen rivierduincomplexen voor. Langs de randen van het stroomdal liggen oude akkerbouwcomplexen. Het huidige Overijsselse Vechtlandschap is gevormd in de laatste geologische periode, het Kwartair, dat bestaat uit het Pleistoceen (2,7 miljoen - 10.000 jaar voor heden) en het Holoceen (10.000 jaar voor heden).

Kenmerkend voor het Pleistoceen is de geleidelijke daling van de gemiddelde temperatuur ten opzichte van de voorgaande periode: het subtropische Tertiair. Deze daling van de temperatuur werd gekarakteriseerd door de afwisseling van warme en koude fasen. In het begin van het Pleistoceen waren deze schommelingen relatief mild, maar in de loop van het Pleistoceen was er sprake van langdurige IJstijden. In deze perioden daalde de temperatuur dusdanig dat de poolijskappen tot grote omvang konden groeien. Doordat het water was opgeslagen in de ijskappen daalde de zeespiegel sterk. Het Noordzeebekken lag in deze fasen droog. In de relatief kortdurende warme fasen tussen twee IJstijden steeg de temperatuur naar waarden die ongeveer vergelijkbaar zijn met de huidige waarden, of zelfs iets warmer. In deze fasen smolt het ijs en vulde het Noordzeebekken zich weer¹.

In de voorlaatste IJstijd, het Saalien (ca. 250.000 tot 130.000 jaar geleden), breidde de ijskappen zich dusdanig uit dat het landijs Nederland bereikte. De maximale uitbreiding van het landijs ligt op de grens Haarlem-Nijmegen. Het landijs had aanvankelijk de vorm van een aaneengesloten front, maar liep uiteindelijk uit in een aantal grote gletsjertongen die diepe dalen uitsleten. Aan weerszijden van de ijs tongen werden de onderliggende afzettingen omhooggestuwd. De stuwwallen van de Veluwe, Utrecht, Nijmegen en Oost-Nederland zijn onder invloed van dit landijs ontstaan. Deze opgestuwde afzettingen liggen ten zuiden van het onderhavige plangebied. Uitlopers ervan liggen ten zuiden van het plangebied bij Sibculo, Kloosterhaar en de Besthmenerberg.

Onder het ijsfront werd een grondmorene afgezet, bestaande uit leem, grind, keien en zandresten die uit de gletsjers smolten: de keileem. In verschillende fasen van groei en afsmelten werd het keileem gestuwd en 'overreden', waardoor ruggen ontstonden. Ten noorden van het plangebied ligt het Drentse Keileemplateau, waar het landschap grotendeels onder invloed van het landijs is ontstaan. De Vecht was in deze periode reeds aanwezig, ruwweg op dezelfde locatie. In deze periode wordt ze de 'Oer-Vecht' genoemd. Het stroomdal van Oer-Vecht omvat het gebied tussen het Drentse Keileemplateau (noordelijke grens) en de stuwwallen van Oost-Nederland. Het huidige Vechtdal beslaat slechts een klein gedeelte van het Oer-Vechtdal. Gedurende het Saalien had de Oer-Vecht een vlechtend karakter, dat wil zeggen dat de rivier bestond uit vele ondiepe geulen die alleen gedurende de piekafvoer van smeltwater (zomer) gevuld waren. Gedurende de rest van het jaar, of in hele koude fasen, lagen de beddingen droog².

Na het Saalien volgde een warme periode, het Eemien (circa 130.000 - 120.000 jaar geleden). Door de stijgende temperatuur steeg de zeespiegel waardoor de lage gedeelten van het landschap, met name de voormalige gletsjerbekkens, gevuld raakten met klei- en

¹ De Mulder et al, 2003

² Stiboka, 1989

veenlaagjes. Tevens werden als gevolg van het smelten van landijs dikke pakketten smeltwaterzanden afgezet. Dankzij de meer gelijkmatige temperaturen kregen de rivieren een meer continue toevoer van water, waardoor een meanderende rivier ontstond. Een meanderende rivier bestaat uit één diepe stroomgeul in een relatief smal rivierdal. Ook de Oer-Vecht kreeg in deze periode een meanderend karakter. Het oorspronkelijke brede dal werd in deze periode gedeeltelijk opgevuld met fijne en grove rivierzanden.

Met het Weichselien (120.000 - 8.800 voor Chr.) trad opnieuw een koude periode in. Het landijs bereikte Nederland deze keer niet, maar deze koude fase heeft wel grote invloed gehad op de landschapsvorming. In het Vroeg-Weichselien was het klimaat vrij vochtig. Door het regen- en smeltwater werd het Drentse Keileemplateau sterk versneden door erosiegeulen, die afwaterden in de Oer-Vecht. Door de vergrote waterafvoer kreeg de Oer-Vecht opnieuw een vlechtend karakter, en ontstond weer een breed stroomdal waarin grove en fijne rivierzanden werden afgezet³.

Tijdens het Midden-Weichselien of pleniglaciaal (18.000 jaar geleden) was de temperatuur het laagst, waardoor het landschap lange tijd het karakter van een poolwoestijn kreeg. De bodem was in deze periode continu bevroren (*permafrost*). De rivierbeddingen in de Oer-Vechtdal lagen in deze periode grotendeels droog. Door het gebrek aan begroeiing konden rivierafzettingen gaan stuiven. Als gevolg hiervan is gedurende het Weichselien door de wind een dik pakket dekzand afgezet. Het dekzand vulde vrijwel het gehele dal van de Oer-Vecht, waardoor het dal aanzienlijk werd versmald. Direct ten zuiden van het Drentse Keileemplateau ontstond een nieuwe waterloop evenwijdig aan de zuidelijker gelegen Oer-Vecht: de huidige Reest. De smeltwaterstromen vanaf het Drentse Keileemplateau waterden voortaan voornamelijk op de Reest af. Het dekzand bestaat in het dal van de Oer-Vecht uit relatief grof zand in de vorm van een zwak glooiend pakket. Vanwege de periodieke overstromingen van de Oer-Vecht raakte het dekzand hier niet begroeid. Het dekzand stond daardoor nog lang bloot aan verstuiving, waarbij vaak hoge duinen werden opgeworpen. Deze rivierduinen, of *donken*, vormen ook tegenwoordig nog de hoogste zones in het landschap van het Vechtdal.

Het huidige Vechtdal is ontstaan in de laatste geologische periode, het Holocene (10.000 jaar geleden). Het Holoceen wordt gekenmerkt door een stijging van de temperatuur ten opzichte van het Weichselien. In het Holoceen smolten de ijskappen geleidelijk af tot hun 'normale' omvang. Het opgeslagen water kwam hierbij vrij, waardoor de zeespiegel steeg en het Noordzeebekken werd opgevuld. Rond 7000 v. Chr. werd de huidige kustlijn bereikt. Op het land steeg de grondwaterspiegel gelijktijdig met de zeespiegelstijging. Het landschap raakte in de loop van het Holoceen door de stijgende temperaturen weer snel begroeid. Door de hoge grondwaterspiegel konden de plantenresten echter minder goed afgebroken worden, waardoor op het dekzand in Oost-Nederland een dik pakket hoogveen ontstond. De veenvorming begon in de laagste, slecht ontwaterde zones van het landschap, zoals het stroomdal van de Oer-Vecht en dan met name in de verlaten of afgesnoerde beddingen. De hogere zones in het landschap, zoals de donken en de hoge dekzandruggen aan weerszijden van het oerstroomdal bleven nog lange tijd boven het veen uitsteken. Rond 2000 v. Chr. breidde het hoogveen zich uit over de hogere gedeelten van het landschap. Het dal van de Oer-Vecht is in het Holoceen verder opgevuld met door water aangevoerd zand, leem en klei. Dit materiaal is grotendeels afkomstig uit Duitsland. De huidige Vecht ontspringt bij Eggenrode in een bijzonder lemig en lutumrijk gebied. In het Holoceen nam de stroomsnelheid van de Vecht af. Ten eerste was dit het gevolg van

³ Berendsen, 2004

de verminderde aanvoer van water vanaf het Drentse Keileemplateau, als gevolg van het ontstaan van de Reest. Ten tweede waren veel stroomdalen afgesnoerd door dekzandverstuivingen. Deze meren leverden slechts zeer traag water aan. Ten derde werd veel water opgeslagen in de groeiende hoogveenpakketten. Tenslotte nam het verhang van de Vecht af, vanwege de stijgende grondwaterstanden in het mondingsgebied. De vlechtende rivier veranderde opnieuw in een meanderende. De overige veranderingen in het landschap in het Holoceen zijn vooral onder invloed van de mens tot stand gekomen.

Op de hoger gelegen zones binnen het Vechtdal, zoals de donken en de dekzandkoppen, en met name op de hoge gronden aan weerszijden van het Vechtdal, vormt ook de mens in de loop van het Holoceen een belangrijke landschapsvormende factor. Reeds vanaf de late Prehistorie werden de bossen gekapt ten behoeve van de uitbreiding van het landbouwareaal. Door de ontbossing kon het zand opnieuw gaan verstuiven, waardoor landduinen ontstonden. Ook in het plangebied is zo'n landduin aanwezig. Aan het einde van de Vroege Middeleeuwen ontstond het poststalsysteem: een vorm van gemengde landbouw waarbij de mest van de gestalde dieren vermengd met heideplaggen werd gebruikt om de akkers op de arme zandgronden te bemesten. Op deze wijze ontstonden uiteindelijk grote aaneengesloten complexen van opgehoogde akkers, de zogenaamde *essen*. Aan het einde van de Middeleeuwen en met name in de Nieuwe tijd werd het hoogveen op steeds grotere schaal gewonnen ten behoeve van de turfwinning. Het hoogveen in de omgeving van het plangebied is hierdoor geheel verdwenen.

Geomorfologie

Het plangebied ligt op een welving in een omliggend vlak landschap. Het noordoostelijke puntje van het plangebied is nog hoger gelegen, bestaande uit een lage heuvel. De welving in het landschap kan geïnterpreteerd worden als een dekzandrug welke gevormd is langs de oevers van het rivierdal. Het Vechtdal heeft ten zuiden van deze rug gelopen en is nog te zien aan de vlakke die door het uitsnijden van de rivier is ontstaan (zie tekening 219841-Geomorfologie in de kaartenbijlage).

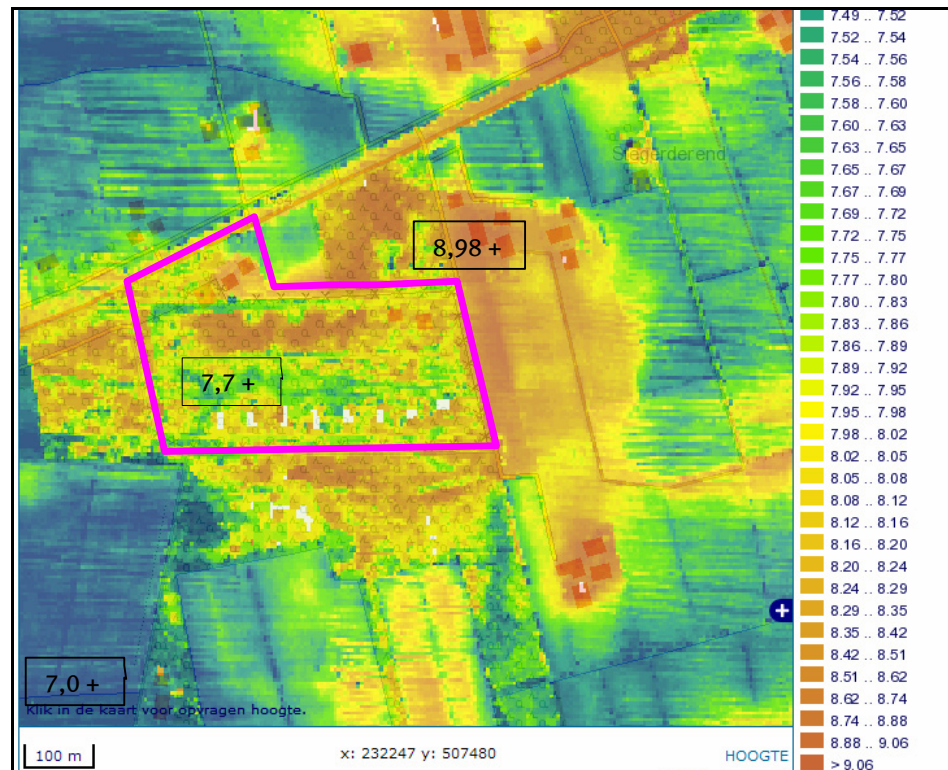
Bodem en grondwater

Het grootste gedeelte van het plangebied is gelegen in een stuifzandgebied (code: AS), waarin hoogteverschillen voorkomen. Het zuidelijke gedeelte en noordelijke puntje van het plangebied zijn gelegen in veldpodzolgronden (code: Hn21). Podzolgronden nemen in de nabije omgeving van het plangebied het grootste oppervlakte binnen de zandgronden in. Het moedermateriaal bestaat uit kalkloos fijn dek of stuifzand waarin bodemvorming heeft plaatsgevonden. Voor een groot deel hadden de veldpodzolgronden tot in de twintigste eeuw een heidebegroeiing. Ze zijn bij het ontginnen vaak vrij diep geploegd en geëgaliseerd. Door het mengen van A- en B-horizonten zijn de bovengronden vaak heterogeen. Zie ook tekening 219841-Bodemkaart in de kaartenbijlage.

Als gevolg van grote hoogteverschillen in het landschap heeft Stiboka ervan afgezien een grondwatertrap aan te geven voor de stuifzandgronden. De grondwaterstand in de veldpodzolgronden in het zuiden van het plangebied zijn echter wel aangegeven. De grondwatertrap is hier VI. Dit betekent dat de laagste grondwaterstand (zomer) zich dieper dan 1,2 m -mv bevindt. De hoogste grondwaterstand (winter) ligt tussen 0,4 en 0,8 m -mv.

2.1.3 Actueel hoogtebestand Nederland

In het plangebied zijn duidelijke hoogteverschillen aanwezig, die samenhangen met de verschillende landschapseenheden ter plaatse. Ten oosten van het plangebied ligt het terrein iets hoger (9 m + NAP) dan de omliggende omgeving. Er lijkt een lichte glooiing aanwezig te zijn: waarschijnlijk een stuifduin. Het beeld op het reliëf binnen het plangebied wordt vertekend door de aanwezigheid van bunkers en bos. Ten zuidwesten van het plangebied heeft het gebied een hoogte van ca. 7 m +NAP (zie afbeelding 4).

Afbeelding 4. Het plangebied weergegeven op de AHN (paarse lijn). De rode- en gele zones liggen hoger dan de groene en blauwe zones.

2.1.4 Bewoningsgeschiedenis, historische situatie en mogelijke verstoringen

De omgeving van de Vecht ter hoogte van het plangebied kent een lange en continue bewoningsgeschiedenis. De hoge gronden nabij de (Oer-)Vecht waren reeds in het Paleolithicum (tot 8800 jaar v. Chr.) en het Mesolithicum (8800-4900 v. Chr.) een geliefde verblijfplaats voor mobiele groepen jager-verzamelaars. In het Neolithicum (4900-2000 v. Chr.) vestigde men zich permanent op de hoger gelegen zones in het landschap, zoals de dekzandruggen aan weerszijden van de Vecht en op de donken in het stroomdal. Op deze zones vond ook landbouw plaats. In de loop van de Bronstijd raakten de meeste donken overgroeid met veen en werden daardoor onbewoonbaar. Op de dekzandruggen aan weerszijden van het Vechtdal bleef bewoning mogelijk, tot in de late Middeleeuwen.

In de IJzertijd (800 v. Chr.-12 v. Chr.) ontstaan op de dekzandruggen grote aaneengesloten akkerbouwcomplexen, waarbij de akkers van elkaar zijn gescheiden door middel van lage walletjes (*Celtic Fields*). Nabij *Celtic Fields* worden bovendien vaak grafcomplexen (urnenvelden) en nederzittingscomplexen (huisplattegronden)

aangetroffen. Ten zuiden van het plangebied is melding gemaakt van een grafcomplex daterend uit de IJzertijd (zie 219841-IKAW in de kaartenbijlage).

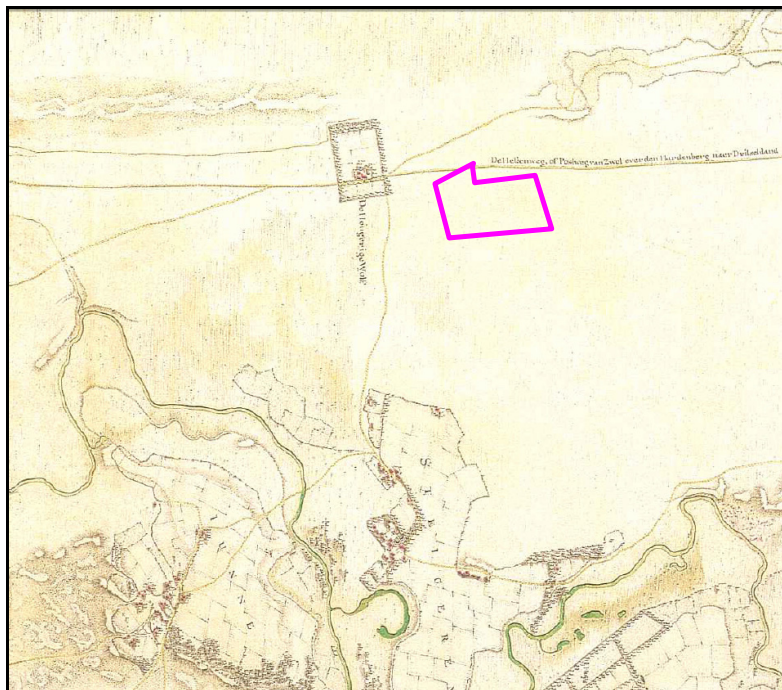
In de Romeinse tijd (12 v. Chr.-550 na Chr.) ligt het plangebied ten noorden van de grens van het Romeinse Rijk. Het gebied werd in deze periode bewoond door de Noord-Germaanse stammensamenlevingen *Chamavi* en *Bructeri*. Over de historie en archeologie van deze Germaanse stammen is echter weinig bekend.⁴ In de Vroege en Late Middeleeuwen (500-1500 na Chr.) zijn hoge gronden aan weerszijden van het Vechtdal bewoond en ontstaan de eerste essen (zie paragraaf 2.1.2). Ook de bestaande dorpskernen, zoals Stegeren, hebben een Middeleeuwse oorsprong. Stegeren is van oorsprong een esdorp, met weidegronden langs de Vecht en een es op de hoger gelegen delen. Aan de noordzijde van het dorp ligt de buurtschap Stegerveld, vroeger een uitgestrekt heideveld dat tot de gemeenschappelijke gronden (marke) van Stegeren behoorde. Deze gronden waren aan de noordzijde, aan de Drentse kant, niet duidelijk begrensd. Voor de boeren aan de Drentse kant gold hetzelfde. Ze liepen ongeveer tot zover het zicht reikte. Als getuige hiervan bevindt zich op de grens tussen Overijssel en Drenthe nog de buurtschap Noord-Stegeren. De heidevelden zijn in de eerste helft van de twintigste eeuw ontgonnen. Dit landgebruik zette zich voort tot in de Nieuwe tijd. Ook tegenwoordig zijn de laaggelegen gebieden langs de Vecht nog dunbevolkt en grotendeels in gebruik als weidegrond. De dorpen en oude essen liggen op hoger gelegen zones.

Historisch kaartmateriaal

De oudste gedetailleerde kaart van het plangebied is afkomstig uit de Hottinger Atlas (1773-1794). Op deze kaart is de oorspronkelijke loop van de Vecht te zien. Ten noorden van het plangebied loopt de Heßenweg. Op de kaart staat erbij geschreven dat dit de "postweg van Zwol over den Hardenberg naer Duitschland" is. Het plangebied is onbebouwd. Direct ten westen van het plangebied ligt een door bomen omgeven herberg, beschreven als "de Hongerige Wolf" (zie afbeelding 5).⁵ Op dezelfde plaats is tegenwoordig nog steeds een horecagelegenheid met dezelfde naam gevestigd.

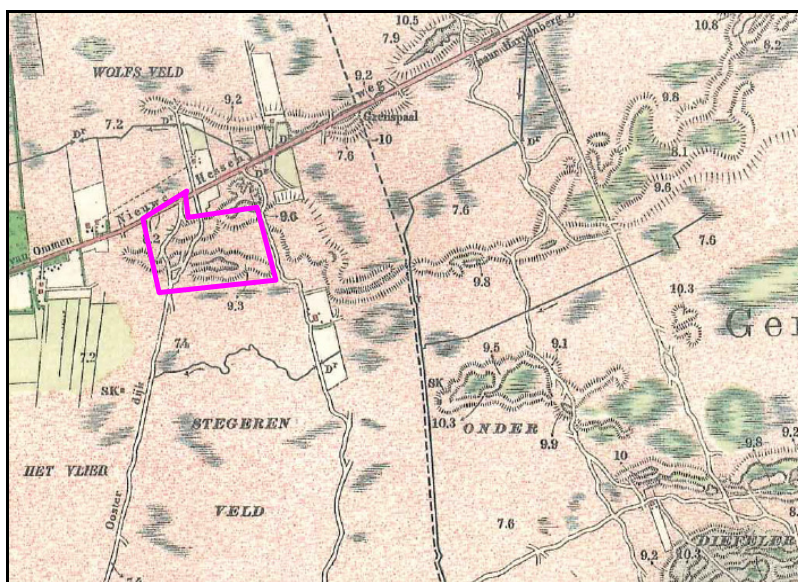
⁴ Van Es, 1972.

⁵ De Hottinger atlas van Noord- en Oost Nederland

Afbeelding 5. Het plangebied weergegeven op een topografische kaart uit 1773-1794 in het Hottinger Atlas. Het plangebied is globaal weergegeven in paars.

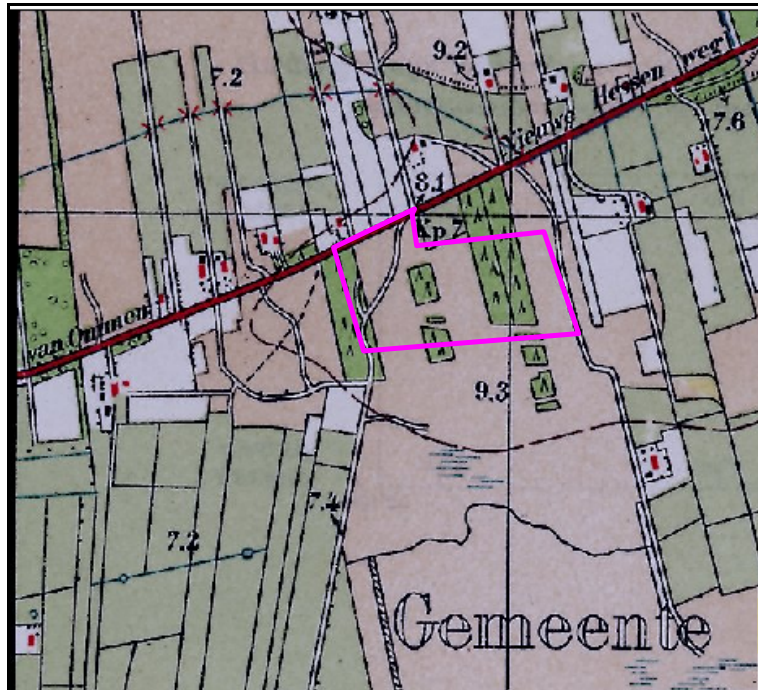
Op de kadastrale minuten uit de periode 1811-1830 is de situatie vergelijkbaar. Het plangebied is onbebouwd en in gebruik als heidegrond. Op de topografische kaart van 1901 is te zien dat het plangebied deel uitmaakt van het Stegerenveld. Het plangebied is in gebruik als heidegrond. In het plangebied zijn verhogingen zichtbaar. Het gebied is onbebouwd, maar wel lopen er enkele paden doorheen. Ten noorden van het plangebied is de Nieuwe Hessenweg gelegen. Dit is een verharde straatweg. Ten noorden van de Nieuwe Hessenweg is een perceel met een huis te zien. De bebouwing valt buiten het plangebied (zie afbeelding 6).⁶

Afbeelding 6. Het plangebied (paars) weergegeven op de topografische kaart uit 1901.

⁶ Grote historische topografische atlas van Overijssel 1901.

De situatie blijft redelijk gelijk tot in de eerste helft van de 20e eeuw. Op de topografische kaart uit 1935 is het gebied nog steeds onbebouwd. Opvallend is echter wel dat de heidevelden in en om het plangebied stukje bij beetje ontgonnen zijn. In het plangebied heeft de heide deels plaatsgemaakt voor bos (zie afbeelding 7).⁷

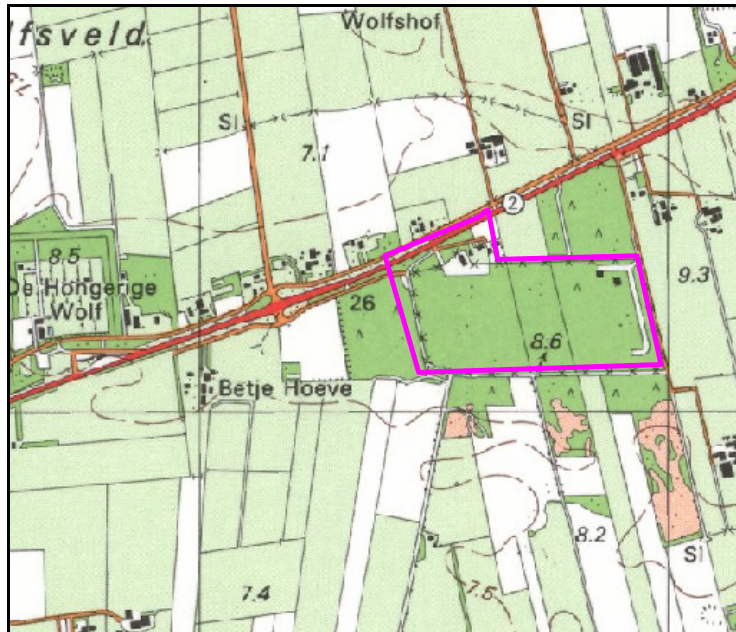

Afbeelding 7. Het plangebied (paars) weergegeven op de topografische Bonnekaart uit 1935.

Deze situatie blijft gelijk tot in de tweede helft van de 20e eeuw. Op de topografische kaart uit 1954 is ten zuiden van het plangebied een pad aanwezig, dat in 1964 is rechtgetrokken en verhard. De Hongerige Wolf is nog steeds aanwezig ten noordwesten van het plangebied. In 1975 is het kaartbeeld vergelijkbaar aan de eerdere situatie.⁸ Ook op de topografische kaart uit 1987 is de situatie vergelijkbaar met de huidige situatie. Het plangebied is in gebruik genomen als munitiemagazijn, omringd door bosgebied.

⁷ www.watwaswaar.nl

⁸ www.watwaswaar.nl

Afbeelding 8. Het plangebied (paars) weergegeven op de topografische kaart uit 1987.

2.1.5 *Huidig en toekomstig gebruik*

Huidig gebruik plangebied

Het plangebied is tot 2005 als munitiemagazijn van het leger in gebruik geweest. Het gebied is deels bebouwd met grote en kleine bunkers, opslagloodsen en andere gebouwen. De locatie is grotendeels begroeid met een gemengd bos waarbij zelfs op de munitiebunkers bomen zijn aangeplant om het complex zowel vanaf de grond als vanuit de lucht zoveel mogelijk aan het zicht te onttrekken (zie afbeelding 9).

Consequenties toekomstig gebruik

In de nabije toekomst zal de locatie worden heringericht ten behoeve van een zorginstelling. Een deel van de bestaande bunkers zullen verbonden worden met nieuwbouw. Hierbij zullen graafwerkzaamheden plaatsvinden. Door de graafwerkzaamheden zullen eventueel aanwezige archeologische resten bedreigd worden.

Afbeelding 9. De huidige situatie in het plangebied. Deels ondergrondse, deels bovengrondse bunkers omgeven door bossen.

2.2 Bekende archeologische waarden

In de nabijheid van het plangebied heeft al eerder archeologisch onderzoek plaatsgevonden. In 2005 heeft archeologisch adviesbureau RAAP een archeologisch inventariserend onderzoek uitgevoerd ten noorden en oosten van Ommen ten behoeve van een traject ten noorden van de N34 (OM-nummer 9238). In 2007 heeft Archeologisch adviesbureau ADC Archeoprojecten een archeologisch inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in de vorm van boringen en oppervlakte-kartering ten zuidwesten van het plangebied (code: 22899). Geconcludeerd werd dat er een hoge verwachting werd gesteld voor bewoning- en begravingcomplexen op de hoge delen van het Vechtdal.

Ook zijn er in de omgeving van het plangebied twee terreinen met een archeologische status geregistreerd (AMK-terreinen; zie 219841-IKAW). Ten zuidwesten van het plangebied ligt een terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd (Monumentnr. 1325). Het betreft een grafveld bestaande uit ten minste 36 grafheuvels die hoofdzakelijk uit de Midden en Late IJzertijd stammen. Ze zijn gelegen op een dekzandrug. Onder de heuvels bevinden zich crematieresten met houtskool. Bijgiften zijn vaak niet aanwezig (op een beker met wikkeldraadversiering na). Het grafveld is in 1930 door professor van Giffen onderzocht. In 1975 heeft het voormalige ROB (Rijksdienst voor het Oudheidkundige Bodemonderzoek), nu Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, de grafheuvels onderzocht door middel van boringen. Een aantal heuvels lag onder het stuifzand. In 1999 zijn enkele heuvels gerestaureerd door de toenmalige ROB.

Het tweede terrein ligt ten oosten van het eerste terrein en betreft een terrein van hoge archeologische waarde (Monument nr. 2789). Op dit terrein liggen twee grafheuvels uit het Laat Neolithicum tot en met de Vroege Bronstijd en een urnenveld uit de Late Bronstijd tot de Vroege IJzertijd. Het terrein ligt op de noordelijke rand van het Vechtdal op een dekzandvlakte. Aan de hand van booronderzoek is in 1999 door de ROB vastgesteld dat het terrein een hoge archeologische waarde moest krijgen. Beide terreinen zijn gevisualiseerd op kaart 219841-IKAW in de kaartenbijlage.

Tabel 1. Terreinen met een archeologische status binnen en in de directe omgeving van het plangebied.

Monumentnr.	Object/complextype	Datering	Status
1325	Grafcomplex: 36 grafheuvels	Midden IJzertijd- Late IJzertijd	Zeer hoge archeologische waarde, beschermd
2789	Grafcomplex: 2 grafheuvels	Laat Neolithicum- Vroege Bronstijd	Hoge archeologische waarde
	1 urnenveld	Late Bronstijd- Vroege IJzertijd	

In de nabije omgeving van het plangebied zijn vijftientwintig waarnemingen geregistreerd. Deze waarnemingen staan vermeld in onderstaande tabel, en worden gevisualiseerd op tekening 219841-IKAW in de kaartenbijlage en gerapporteerd in bijlage 3b.

Tabel 2. Waarnemingen in de directe omgeving van het plangebied

Archis-nr.	Object/complextype	Begin periode	Eind periode
1943	Steengoed geglaazuurd Aardewerk handgevormd	Late Middeleeuwen B Onbekend	Late Middeleeuwen B Onbekend
1944	Proto-steengoed Steengoed geglaazuurd	Late Middeleeuwen A Late Middeleeuwen B	Late Middeleeuwen B Late Middeleeuwen B
12792	Grafcomplex	Neolithicum	IJzertijd
12780	Grafcomplex inheems-romeins: crematie, aardewerk (voetschaal; toelichting: situla op standing grijs gepolijst)	Laat Romeinse tijd	Laat Romeinse tijd
12728	Grafcomplex inheems-romeins: crematie, aardewerk (voetschaal; toelichting: situla op standing grijs gepolijst)	Laat Romeinse tijd	Laat Romeinse tijd
12608	Onbekend: vuursteen werktuig, geretoucheerd, gefragmenteerde stukjes vuursteen	Mesolithicum	Mesolithicum
12713	Grafcomplex: grafheuvel, aardewerk handgevormd	Neolithicum	Bronstijd
12614	Grafveld met 35 grafheuvels	Bronstijd	IJzertijd
45948/ 49/52/ 53/58- 70	Grafcomplex: 17 heuvels behorende bij elkaar	Bronstijd	Bronstijd

Uit de reeds bekende en gewaardeerde archeologische vindplaatsen - de AMK-terreinen met bijbehorende waarnemingen - blijkt dat de hoger gelegen zones nabij de Vecht een lange bewoningsgeschiedenis kennen. Er zijn vondsten geregistreerd van het Mesolithicum (8800-4900 v. Chr.) tot en met de Late Middeleeuwen B (1250-1500 n. Chr.). Ten oosten van het plangebied, op een afstand van ca. 1,5 km, is de vondst van een vuursteenwerktuig geregistreerd (Archisnr. 12608). Dit werktuig is geretoucheerd, wat wijst op een datering uit het Mesolithicum. Bij het werktuig zijn tevens kleine fragmenten vuursteen aangetroffen. Op de dekzandruggen langs de Vecht liggen twee grafheuvelcomplexen (AMK-terrein 1325 en AMK-terrein 2789). AMK-terrein 1325 heeft een beschermde status. Het betreft grafheuvels daterend uit de Midden IJzertijd tot de Late IJzertijd (500-12 v. Chr.). AMK-terrein 2789 betreft een terrein met een hoge archeologische waarde. Dit gebied heeft geen beschermde status vanwege de matige fysieke kwaliteit van de heuvels. Het terrein bevat twee grafheuvels daterend uit het Laat Neolithicum tot de Vroege Bronstijd en een urnenveld daterend uit de Late Bronstijd tot de Vroege IJzertijd. Het feit dat een aantal grafheuvels onder het stuifzand lag geeft aan dat de locatie vrij onverstoorde was. De meeste waarnemingen hangen samen met de twee grafheuvelcomplexen (Archisnrs. 45948/49/52/53/58-70). Ook de waarneming met Archisnr. 12614 betreft een grafveld daterend van de Bronstijd tot en met de IJzertijd (2000-12 v. Chr.). Dit grafveld ligt op een afstand van ca. 800 m ten zuiden van het plangebied. Hier zijn in 1967 35 grafheuvels ten dele onderzocht en hersteld. Ten zuidoosten van het plangebied, op een afstand van ca. 2,5 km, zijn twee inheems-Romeinse grafcomplexen aangetroffen, daterend uit de Laat-Romeinse tijd (270-450 n. Chr.). Het betreft hier crematies waarbij aardewerk werd aangetroffen.

Ten zuidoosten van het plangebied op een afstand van ca. 2,5 km zijn waarnemingen van fragmenten van steengoed geregistreerd (Archisnr. 1943 en 1944). Dit steengoed dateert uit de Late Middeleeuwen (1050-1500 n. Chr.).

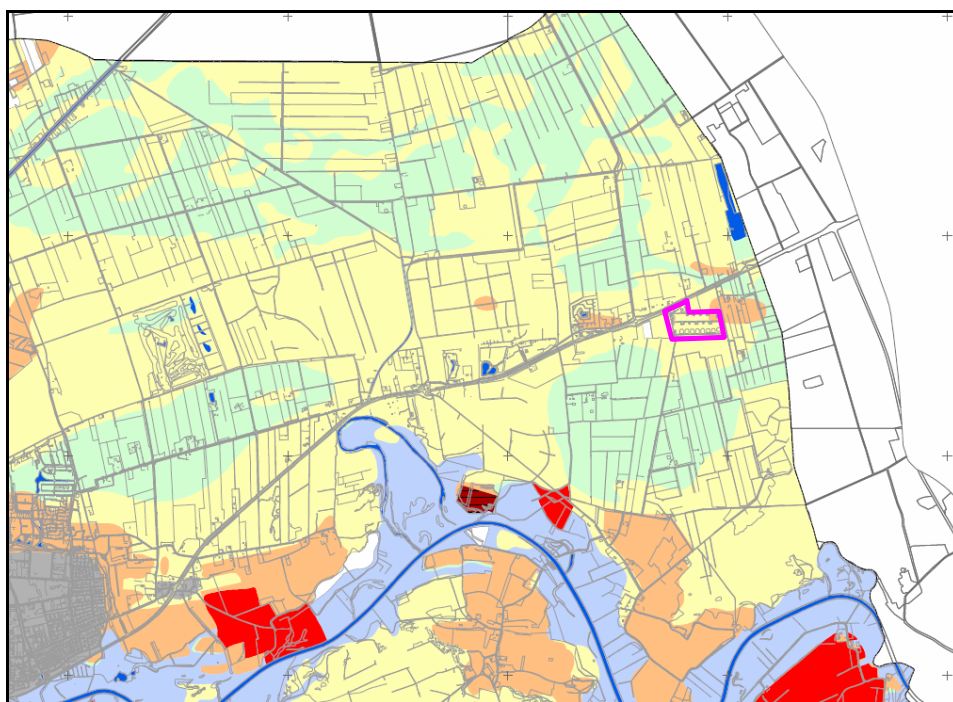
Samenvattend kan worden gesteld dat uit de bekende vindplaatsen blijkt dat voornamelijk de welvingen van het Vechtlandschap zijn bewoond (zie ook 219841-Geomorfologie in de kaartbijlage). Er is sprake van een sterke concentratie van vindplaatsen op deze locaties, terwijl de lage zones vrijwel 'leeg' zijn. Echter, niet uitgesloten kan worden dat in de beekdalen (lage zones) nog onontdekte vindplaatsen bevinden. Het betreft in dit geval kleine dekzandopduikingen, die al dan niet zijn bedekt met veen of geulafzettingen.

2.3 Archeologische verwachting

2.3.1 Archeologische verwachtingskaarten

Gemeentelijke Verwachtingskaart

In 2008 heeft Vestigia een archeologische verwachtingskaart opgesteld voor de gemeente Ommen. Deze verwachtingskaart vormt de meest gedetailleerde kaart. De archeologische verwachting voor het plangebied wijkt enigszins af van de landelijke IKAW. De gemeentelijke verwachtingskaart heeft rekening gehouden met lokale hoogteverschillen, zoals de stuifduin in het noordoosten van het plangebied. Dit deel van het plangebied wordt dan ook aangeduid als een zone met een hoge archeologische verwachting. De rest van het plangebied ligt in een zone met een gematigde archeologische verwachting.

Afbeelding 10. Het plangebied (paars) weergegeven op de gemeentelijke verwachtingskaart van de gemeente Ommen.

2.3.2 *Gespecificeerde archeologische verwachting*

De onderstaande gespecificeerde archeologische verwachting heeft als uitgangspunt dat het bodemprofiel intact is.

datering

Het plangebied ligt in het Vechtdal: een zone waarin Pleistocene dekzandkoppes en rivierduinen worden afgewisseld door een laaggelegen beekdallandschap (Vechtmeanders) en recentere overstromingsafzettingen van de Vecht. Op de hooggelegen zones worden archeologische resten uit de periode Paleolithicum-Nieuwe tijd verwacht.

complextypen

Vanaf het Paleolithicum tot het Neolithicum kunnen ondermeer vuursteenconcentraties en haardkuilen worden verwacht die de weerslag zijn van tijdelijke jacht- of extractiekampjes van rondtrekkende jager-verzamelaars. Vanaf het Neolithicum tot en met de Romeinse tijd kunnen menselijke begravingen/crematies worden aangetroffen. In de omgeving is een aanzienlijke hoeveelheid grafheuvels en urnenvelden aangetroffen uit de periode Bronstijd-IJzertijd. Uit de Romeinse tijd worden crematiegraven verwacht. Daarnaast kunnen sporen van agrarische activiteit worden aangetroffen, zoals erfafscheidingen (*Celtic fields*). Verder kunnen uit de periode Neolithicum-Romeinse tijd resten van huizen/nederzettingen worden verwacht, alsmede schuren, spiekers en opstallen. Ook off-site materiaal kan worden verwacht.

Uit de Middeleeuwen en de Nieuwe tijd kunnen nederzettingen (met muurresten, afvalkuilen- of ophogingslagen, waterputten en dergelijke) en resten van agrarische activiteit worden verwacht (erfafscheidingen, sloten). In deze periode zijn de hoge, zandige zones in het plangebied (opnieuw) in cultuur gebracht en in gebruik genomen als landbouwgrond, waardoor de essen ontstonden. De kans op de aanwezigheid van resten van bebouwing (o.a. muurresten) uit de periode van de 19^e tot en met de 20^e eeuw binnen het plangebied wordt, op basis van de afwezigheid van bebouwing op de historische kaarten uit deze periode, laag ingeschat.

omvang

Er worden voornamelijk vindplaatsen verwacht met een oppervlakte tussen de 50 en 2000 m².

diepteligging

Archeologische resten kunnen vanaf het maaiveld tot in de diepere ondergrond worden aangetroffen. Resten uit de periode van de Middeleeuwen en de Nieuwe tijd worden verwacht in aan het oppervlak, de bouwvoor (en/of -indien aanwezig- cultuurdek) of net daaronder.

Resten uit de periode van voor de Middeleeuwen (Paleolithicum - IJzertijd) worden met name verwacht in het onderste gedeelte van het eventueel aanwezige cultuurdek (of de bouwvoor) en dieper. Ook kunnen zich losse, naar boven gewoelde, vondsten uit deze periode in het cultuurdek, de bouwvoor of zelfs aan het oppervlak bevinden (*ex situ*).

uiterlijke kenmerken

Paleolithicum en Mesolithicum: resten en sporen die wijzen op een nomadisch, jager-verzamelaarsbestaan. Te denken valt aan vuursteenconcentraties en haardkuilen. In het

beekdallandschap worden uit deze periode ook afvaldumps verwacht. Deze zijn te herkennen aan lagen vuursteen- en organisch afval, zonder dat er bewoningssporen aanwezig zijn (zie ook: locatie).

Neolithicum - Middeleeuwen: resten en structuren die wijzen op een sedentair, agrarisch bestaan. Nederzettingen: paalgaten (huizen, spiekers, opstallen, schuren), greppels, waterputten met houten beschoeiingen, afvalkuilen. Tussen het Laat Neolithicum en de Bronstijd/IJzertijd: periode-specifieke wijze van het begraven / cremieren van de doden (grafheuvels en urnenvelden). Ook: rituele deposities van waardevolle objecten, zoals (ceremoniële) wapens en werktuigen, zoals bijlen en zwaarden en sierraden. Deze vondsten vormen zogenaamde puntvondsten en worden met name verwacht in oude meanders en lage zones in het landschap.

locatie

De verwachte vondstcomplexen in dit plangebied zijn zeer afhankelijk van de landschappelijke situatie. Kort samengevat worden op de hoger gelegen gedeelten van het landschap, zoals dekzandkoppen en -duinen, nederzettingen en/of graven/grafvelden verwacht.

mogelijke verstoringen

Het plangebied ligt in een gebied die vanaf de tweede helft van de twintigste eeuw is heringericht als munitiemagazijn. Hierbij zijn ondergrondse bunkers gebouwd. De grond zal hierbij op deze plaatsen tot grote diepte verstoord zijn. Ook bij de bebouwing van enkele gebouwen op het terrein zal de grond verstoord zijn. De rest van het plangebied is bebost. Het is niet duidelijk in hoeverre dit gedeelte van het plangebied verstoord is.

2.4 Advies voor vervolgonderzoek

Op basis van het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied in het Vechtdal ligt. Deze landschappelijke eenheid wordt gekenmerkt door hoge dekzandruggen/-koppen, rivier- en stuifduinen temidden van beek-/rivierdalafzettingen en overstromingsvlakten van de Vecht. De hogere zones in het landschap kennen een lange en intensieve bewoningsgeschiedenis. Uit de AHN analyse blijkt dat dergelijke hoger gelegen zones binnen het plangebied liggen. Het gehele plangebied ligt op een stuifzandwelling. Daarnaast is ten noordoosten van het plangebied een verhoging gelegen die wellicht kan worden geïnterpreteerd als een stuifduin of een dekzandopduiking. Deze zones staan gevisualiseerd op tekening 219841-Geomorfologie. Deze zones kennen een middelhoge archeologische verwachting ten aanzien van archeologische resten uit alle perioden. In de directe omgeving van het plangebied komen binnen deze zones meerdere vindplaatsen voor. Vooral grafcomplexen daterend uit het Neolithicum tot de Romeinse tijd komen voor. In het plangebied zelf zijn nog geen vindplaatsen geregistreerd. Ook staan kansrijke locaties ten aanzien van de Middeleeuwen aangegeven. Het betreft hier Middeleeuws agrarisch gebruik van de essen.

Op basis van het bureauonderzoek wordt geadviseerd het gespecificeerde archeologisch verwachtingsmodel te toetsen door middel van een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen (karterende fase). Dit onderzoek zal uitgevoerd worden op de plaats waar de bodem verstoord dreigt te worden door de bouw van verbindingsgangen die de bunkers aan elkaar zullen verbinden. In de overige delen van het plangebied zullen, behalve de sloop van bestaande gebouwen, geen noemenswaardige bodemingrepen plaats vinden.

Door middel van het booronderzoek kan vastgesteld worden in hoeverre de bodem ter plaatse van het plangebied intact is, wat de bodemopbouw is en of er binnen de onderzochte zones vindplaatsen aanwezig zijn. Het inventariserend veldonderzoek wordt uitgevoerd met een Edelmanboor, met een diameter van 15 cm. In totaal zullen 6 boringen worden gezet. Op de locatie waar 4 grondgedekte bunkers met elkaar verbonden worden door middel van lichtschachten zullen tussen de bunkers telkens 2 boringen geplaatst worden. De boorkernen uit eventuele archeologisch relevante lagen zullen gezeefd worden op een zeef met een maaswijdte van 4 mm waarbij het zeefresidu wordt geïnspecteerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (bijvoorbeeld vuurstenen artefacten, aardewerk, huttenleem, bot- of houtskoolfragmenten).

3 Veldonderzoek

3.1 Doel- en vraagstelling

Het doel van het inventariserend veldonderzoek is het toetsen van de archeologische verwachting op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek. Tijdens het booronderzoek wordt de bodemgesteldheid binnen het plangebied bepaald. Door middel van het karterend booronderzoek wordt eveneens vastgesteld in hoeverre archeologische resten aan- of afwezig zijn. Het onderzoek dient antwoord te geven op de volgende vragen (zie paragraaf 4.1):

1. Wat is de bodemopbouw in het plangebied en zijn er aanwijzingen voor bodemverstoringen?
2. Is er sprake van een intact bodemprofiel?
3. Zijn er binnen het plangebied archeologische indicatoren aangetroffen die kunnen wijzen op een archeologische vindplaats?
4. Zijn er kansrijke en kansarme zones te onderscheiden ten aanzien van archeologische vindplaatsen? Zo ja, welke vindplaatsen worden er verwacht (verfijning verwachtingsmodel bureauonderzoek)?
5. Stemmen de resultaten van het veldwerk overeen met de verwachtingen van de bureaustudie?
6. Wat zijn de aanbevelingen? Is verder onderzoek noodzakelijk en zo ja, waaruit zou dat moeten bestaan?

3.2 Onderzoeksopzet en werkwijze

Het karterend booronderzoek is uitgevoerd op 7 april 2010. Het veldwerk is uitgevoerd door KNA-archeoloog drs. A. Vissinga. Tijdens het zetten van de boringen was het zonnig en licht bewolkt. De temperatuur bedroeg circa 14 °C. Om de mate van bodemverstoring en de bodemopbouw vast te stellen, zijn binnen het plangebied 6 grondboringen geplaatst. Op de locatie waar 4 grondgedekte bunkers met elkaar verbonden worden door middel van lichtschachten zijn tussen de bunkers telkens 2 boringen geplaatst. De boringen zijn uitgevoerd met een Edelmanboor met een diameter van 15 cm. Vanwege de aanwezigheid van gras en bomen had het uitvoeren van een veldkartering geen zin.

De in de boorkernen archeologisch relevante lagen zijn gezeefd op een zeef met een maaswijdte van 4 mm waarbij het zeefresidu is geïnspecteerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (bijvoorbeeld vuurstenen artefacten, aardewerk, huttenleem, bot- of houtskoolfragmenten). Daarnaast zijn de textuur en de bodemkundige horizonten digitaal beschreven (zie bijlage 4 voor boorprofielen). Tevens zijn de X- en Y-posities van de boringen ingemeten met behulp van het GPS-systeem (maximale afwijking circa 2 m; zie kaart 219841-ARO-1-1 in de kaartenbijlage voor de boorlocaties). De hoogte van de boringen zijn niet in het veld opgenomen.

De veldwerkzaamheden zijn uitgevoerd op basis van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.1 (VS03).

3.3 Resultaten

3.3.1 Bodemopbouw

Op de Bodemkaart van Nederland is het plangebied grotendeels gekarteerd als stuifzandgronden en in het zuiden van het plangebied zijn veldpodzolgronden aanwezig. Door het verdwijnen van de vegetatie kwam vanaf de Middeleeuwen op verschillende plaatsen in de dekzandgebieden zand tot verstuiwen. In het algemeen zijn het vooral de haarpodzolgronden die gingen verwaaien. Het stuivende zand werd opgevangen in een (vochtige) vegetatie of in water. Op talrijke plaatsen is dan ook stuifzand op veen afgezet. Het overgrote deel van de stuifzanden is in de loop van de tijd door bebossing vastgelegd. Voor een groot deel hadden de in de omgeving aanwezige veldpodzolgronden tot in de twintigste eeuw een heidebegroeiing. Bij de ontginning van de heidevelden zijn deze gronden vaak vrij diep geploegd en geëgaliseerd. Door het mengen van de A- en B-horizonten zijn de bovengronden vaak heterogeen waarbij soms ook de podzol-B grotendeels of geheel is verdwenen.

Wanneer de hoogtes van het plangebied worden vergeleken met omliggende delen lijkt het plangebied (het gedeelte dat gekarteerd is als stuifgronden) zo'n 50 cm hoger te liggen dan de delen waar in de ondergrond veldpodzolbodems aanwezig zijn.

De bodemopbouw in het plangebied komt grotendeels overeen met de kartering zoals deze is weergegeven op de Bodemkaart van Nederland - stuifzandgronden. De bodemopbouw begint met een bouwvoor van circa 40 à 45 cm. De bouwvoor bestaat uit zwak siltige, matig fijn zand met een licht-neutraalbruine tot grijsbruine kleur. Door de doorworteling van het bos en bioturbatie is de bovengrond licht vermengd. Hieronder is licht geel tot geelwit, zwak siltig, matig fijn zand aanwezig dat geïnterpreteerd kan worden als de C-horizont. Bij het bereiken van de C-horizont werd duidelijk dat de samenstelling van de bodem hier veel compacter is dan de bovenliggende bouwvoor. Met het feit dat alle boringen tot een diepte van 125 cm beneden het maaiveld zijn doorgezet kan er vanuit worden gegaan dat dieper in de ondergrond geen overstoven bodem meer aanwezig is. Het rondom gelegen landschap ligt zo'n 50 cm lager dan het plangebied, een oorspronkelijke bodem zou zich dan ook binnen 50 à 80 cm hebben moeten voordoen. De verstuingen hebben zeer waarschijnlijk dan alleen plaatsgevonden tot in de bovenste 45 cm.

3.3.2 Archeologie

Bij het karterend booronderzoek is het opgeboorde sediment gezeefd op een zeef van 4 mm en het zeefresidu doorzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren. Deze zijn echter niet aangetroffen.

4 Conclusies en advies

4.1 Conclusies

Binnen het plangebied Stegerveld te Ommen is een karterend booronderzoek uitgevoerd. Dit booronderzoek heeft uitgewezen dat de bodemopbouw in het plangebied bestaat uit licht overgestoven bodem. De verstoven bodem heeft een dikte van circa 45 cm. Hieronder is de C-horizont aanwezig. In de bodem is geen bodemvorming aangetroffen. De bovenliggende bodemlagen zijn niet meer in gave toestand in de bodem aanwezig. Bij inspectie en het zeven van de boorkernen zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

Na het booronderzoek zijn de gestelde onderzoeksvragen (zie paragraaf 3.1) beantwoord.

1. *Wat is de bodemopbouw in het plangebied en zijn er aanwijzingen voor bodemverstoringen?*

De bodemopbouw in het plangebied bestaat grotendeels uit een lichtelijk overstoven bodem. De opgestoven bodemlaag heeft een dikte van circa 45 cm. Hieronder is direct de C-horizont aanwezig. In geen van de boringen zijn restanten van bodemvorming aangetroffen. Deze zullen zeer waarschijnlijk zijn afgegraven tijdens heideontginningen of, door de natte omstandigheden, niet gevormd zijn.

2. *Is er sprake van een intact bodemprofiel?*

In geen van de boringen is sprake van een intact bodemprofiel.

3. *Zijn er binnen het plangebied archeologische indicatoren aangetroffen die kunnen wijzen op een archeologische vindplaats?*

Binnen het plangebied zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen die doen vermoeden dat binnen het plangebied een archeologische vindplaats aanwezig is.

4. *Zijn er kansrijke en kansarme zones te onderscheiden ten aanzien van archeologische vindplaatsen? Zo ja, welke vindplaatsen worden er verwacht (verfijning verwachtingsmodel bureauonderzoek)?*

Aan de geboorde locaties kan een lage trefkans toegekend worden voor wat betreft archeologie.

5. *Stemmen de resultaten van het veldwerk overeen met de verwachtingen van de bureaustudie?*

Volgens het archeologisch bureauonderzoek was er kans op het aantreffen van archeologische waarden uit het Paleolithicum tot en met de Nieuwe Tijd. Deze zijn echter niet aangetroffen.

6. *Wat zijn de aanbevelingen? Is verder onderzoek noodzakelijk en zo ja, waaruit zou dat moeten bestaan?*

Zie paragraaf 4.2.

4.2 Waardering en selectieadvies

Op grond van de resultaten van het bureauonderzoek en het karterend booronderzoek wordt nader onderzoek niet noodzakelijk geacht. Het advies luidt als volgt:

Advies voor vervolgonderzoek

Vanwege de afwezigheid van enige vorm van bodemvorming en de afwezigheid van archeologische indicatoren in de boorkernen wordt aan het plangebied een lage trefkans toegekend ten aanzien van de aanwezigheid van archeologische waarden.

Geadviseerd wordt dan ook om het plangebied vrij te geven voor wat betreft archeologie. Een vervolgonderzoek wordt niet nodig geacht. Dit ter beoordeling aan het bevoegd gezag

Het bevoegd gezag, in deze de gemeente Ommen, zal een selectiebesluit moeten nemen. Hierbij kan men het selectieadvies overnemen en omzetten naar een selectiebesluit. Ook kan men er voor kiezen om af te wijken van het selectieadvies.

Ook voor vrijgegeven (delen van) plangebieden bestaat altijd de mogelijkheid dat er tijdens graafwerkzaamheden toch losse sporen en vondsten worden aangetroffen. Het betreft dan vaak kleine sporen of resten die niet door middel van een booronderzoek kunnen worden opgespoord. Op grond van artikel 53 van de Monumentenwet 1988 dient zo spoedig mogelijk melding te worden gemaakt van de vondst bij de Minister (de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed: ARCHISmeldpunt, telefoon 033-4227682). Een vondstmelding bij de gemeentelijk of provinciaal archeoloog kan ook.

Ingenieursbureau Oranjewoud B.V.
Almere, april 2010

Literatuur en geraadpleegde bronnen

Berendsen, H.J.A. 2004 (4^e druk). *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en geomorfologie*. Van Gorcum, Assen.

Van Es, W.A. 1972. *De Romeinen in Nederland*. Fibula-Van Dishoeck, Bussum.

Fontijn, D., 2004 'Schatvondsten' in de beekdalen. De interpretatie van metaaldeposities uit de Bronstijd. In: Gerritsen, F. & E. Rensink (red.). *Beekdallandschappen in archeologisch perspectief. Een kwestie van onderzoek en Monumentenzorg*. Nederlandse Archeologische Rapporten (NAR) 28. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.

Groenewoudt, B., 2004. Afdalen in Oost-Nederland. In: Gerritsen, F. & E. Rensink (red.). *Beekdallandschappen in archeologisch perspectief. Een kwestie van onderzoek en Monumentenzorg*. Nederlandse Archeologische Rapporten (NAR) 28. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.

Mulder, E.F.J. de, et.al. 2003. *De ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhoff, Groningen.

Stam, H. e.a., 2005. *Grote historische topografische atlas van Overijssel*. Uitgeverij Nieuwland Tilburg.

Tol, A. & P. Verhagen. 2004. *Optimale en standaard boormethoden* in: A. Tol e.a. Prospectief boren. Een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. Amsterdam, RAAP (RAAP-rapport 1000). 63-81.

Versfelt, H.J., 2003. *De Hottinger-atlas van Noord- en Oost-Nederland 1773-1794*. Hevekes uitgevers Groningen.

Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1991. *Grote Historische Provincie Atlas 1851-1855* (schaal 1:50.000). Wolters-Noordhoff Atlasproducties, Groningen.

Internet

ARCHIS: www.archis.nl

IKAW: www.archis.nl

historische kaarten: www.watwaswaar.nl

www.AHN.nl

www.ommen.nl

Kaarten

Fysisch-Geografische Landschappenkaart

Topografische kaart 1:25000 (<http://kadata.kadaster.nl>)

Bodemkaart van Nederland, 1:50000, kaartblad 21 Oost en 22 West

Bijlage 1 : Archeologische perioden

Bijlage 1 : Archeologische perioden

Als bijlage op de resultaten en verzamelde gegevens wordt hieronder een algemene ontwikkeling van de bewonersgeschiedenis in Nederland geschetst.

Gedurende het **Paleolithicum** (300.000-8800 voor Chr.) hebben moderne mensen (homo sapiens) onze streken tijdens de warmere perioden wel bezocht, doch sporen uit deze periode zijn zeldzaam en vaak door latere omstandigheden verstoord. De mensen trokken als jager-verzamelaars rond in kleine groepen en maakten gebruik van tijdelijke kampementen. De verschillende groepen jager-verzamelaars exploiteerden kleine territoria, maar verbleven, afhankelijk van het seizoen, steeds op andere locaties.

In het **Mesolithicum** (8800-4900 voor Chr.) zette aan het begin van het Holoceen een langdurige klimaatsverbetering in. De gemiddelde temperatuur steeg, waardoor geleidelijk een bosvegetatie tot ontwikkeling kwam en de variatie in flora en fauna toenam. Ook in deze periode trokken de mensen als jager-verzamelaars rond. Voorwerpen uit deze periode bestaan voornamelijk uit voor de jacht ontworpen vuurstenen spitsjes.

De hierop volgende periode, het **Neolithicum** (5300-2000 voor Chr.), wordt gekenmerkt door een overschakeling van jager-verzamelaars naar sedentaire bewoners, met een volledig agrarische levenswijze. Deze omwenteling ging gepaard met een aantal technische en sociale vernieuwingen, zoals huizen, geslepen bijlen en het gebruik van aardewerk.

Door de productie van overschot kon de bevolking gaan groeien en die bevolkingsgroei had tot gevolg dat de samenleving steeds complexer werd. Uit het Neolithicum zijn verschillende grafmonumenten bekend, zoals hunebedden en grafheuvels.

Het begin van de **Bronstijd** (2000-800 voor Chr.) valt samen met het eerste gebruik van bronzen voorwerpen, zoals bijlen. Het gebruik van vuursteen was hiermee niet direct afgelopen.

Vuursteenmateriaal uit de Bronstijd is meestal niet goed te onderscheiden van dat uit andere perioden. Het aardewerk is over het algemeen zeldzaam. De grafheuveltraditie die tijdens het Neolithicum haar intrede deed werd in eerste instantie voortgezet, maar rond 1200 voor Chr. vervangen door begravingen in urnenvelden. Het gaat hier om ingegraven urnen met crematieresten waar overheen kleine heuveltjes werden opgeworpen, eventueel omgeven door een greppel.

In de **IJzertijd** (800-12 voor Chr.) werden de eerste ijzeren voorwerpen gemaakt. Ten opzichte van de Bronstijd traden er in de aardewerktraditie en in het gebruik van vuursteen geen radicale veranderingen op. De mensen woonden in verspreid liggende hoeven of in nederzettingen van enkele huizen. Op de hogere zandgronden ontstonden uitgebreide omwalde akkercomplexen (celtic fields). In deze periode werden de kleigebieden ook in gebruik genomen door mensen afkomstig van de zandgebieden. Opvallend zijn de verschillen in materiële welstand. Er zijn zogenaamde vorstengraven bekend in Zuid-Nederland, maar de meeste begravingen vonden plaats in urnenvelden.

Met de **Romeinse tijd** (12 voor Chr. tot 450 na Chr.) eindigt de prehistorie en begint de geschreven geschiedenis. In 47 na Chr. werd de Rijn definitief als rijksgrens van het Romeinse Rijk ingesteld. Ter controle van deze zogenaamde limes werden langs de Rijn castella (militaire forten) gebouwd. De inheems leefwijze handhaafde zich wel, ook al werd de invloed van de Romeinen steeds duidelijker in soorten aardewerk (o.a. gedraaid) en een betere infrastructuur. Onder meer ten gevolge van invallen van Germaanse stammen ontstond er instabiliteit wat uiteindelijk leidde tot het instorten van de grensverdediging langs de Rijn.

Over de **Middeleeuwen** (450-1500 na Chr.), en met name de Vroege Middeleeuwen (450-1000 na Chr.), zijn nog veel zaken onbekend. Archeologische overblijfselen zijn betrekkelijk schaars. De politieke macht was na het wegvallen van de Romeinen in handen gekomen van regionale en lokale hoofdliden. Vanaf de 10^e eeuw ontstaat er weer enige stabiliteit en is een toenemende feodalisering zichtbaar. Door bevolkingsgroei en gunstige klimatologische omstandigheden werd in deze periode een begin gemaakt met het ontginnen van bos, heide en veen. Veel van onze huidige steden en dorpen dateren uit deze periode.

De hierop volgende periode 1500 – heden wordt aangeduid als **Nieuwe Tijd**.

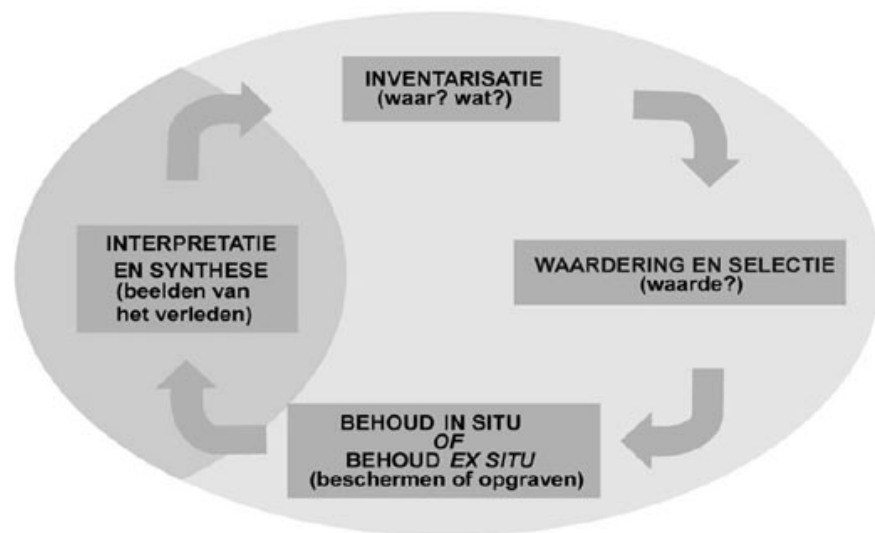
Bijlage 2 : AMZ-cyclus

Bijlage 2 : AMZ-cyclus

Het AMZ-proces

Archeologisch onderzoek in Nederland wordt in de meeste gevallen uitgevoerd binnen het kader van de zogenaamde Archeologische Monumentenzorg (AMZ).

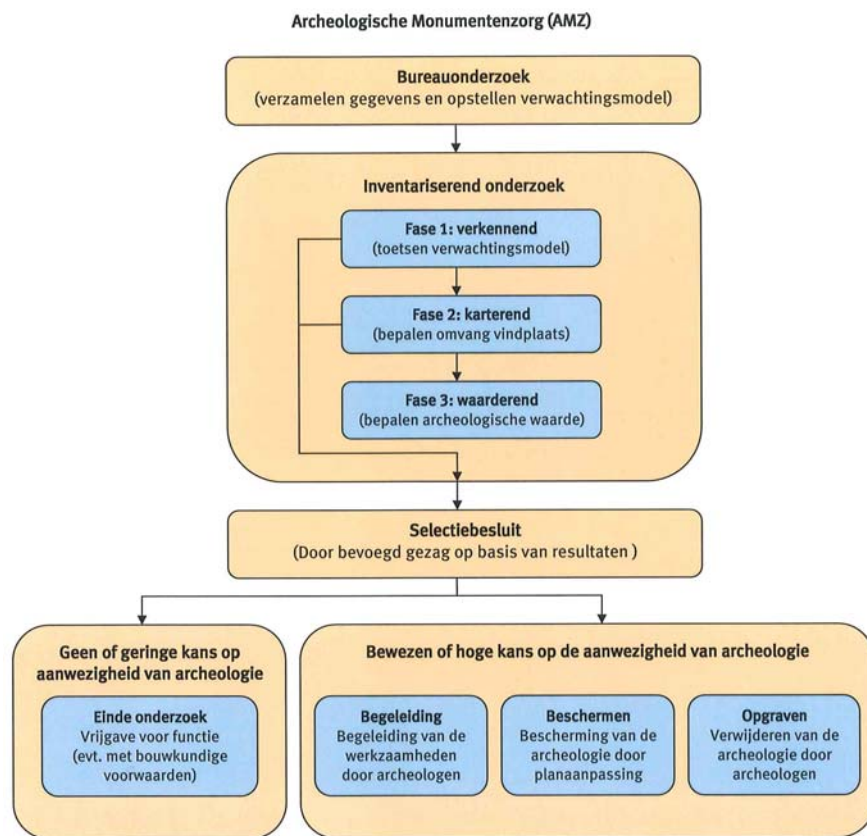
Het gehele traject van de AMZ omvat een aantal stappen die elkaar kunnen opvolgen, afhankelijk van het resultaat van de voorgaande stappen. In de procedure wordt volgens een trechtermodel gewerkt. Het startpunt ligt eigenlijk al bij het bepalen van de onderzoeksplicht. Op diverse provinciale en landelijke archeologische waardenkaarten kan namelijk worden ingezien of het plangebied ligt in een zone met een archeologische verwachting. Indien dit het geval blijkt te zijn, dan zal er in het kader van de planprocedure onderzoek verricht moeten worden om te bepalen of er archeologische waarden binnen het plangebied aanwezig zijn. Hiermee start de zogenaamde AMZ-cyclus (zie afb. 1 en 2)

Afb. 1: de AMZ-cyclus

De eerste fase: bureauonderzoek

Uitgangspunt voor het bureauonderzoek is het vaststellen van een gespecificeerd verwachtingsmodel dat op detailniveau voor het plangebied aangeeft wat er aan archeologische vindplaatsen aanwezig kan zijn. Op basis van dit verwachtingsmodel wordt bepaald of er een veldonderzoek nodig is en wat de juiste methode voor dit veldonderzoek zou moeten zijn om deze mogelijk aanwezige archeologische resten te kunnen aantonen.

Afb. 2: proces van de AMZ

De tweede fase: inventariserend veldonderzoek (IVO)

Het inventariserend veldonderzoek kan worden opgesplitst in drie subfases.

Fase 1. verkennend onderzoek

In sommige gevallen wordt er gestart met een verkennend onderzoek. Een verkennend onderzoek kent een relatief lage onderzoeksintensiteit en wordt feitelijk uitgevoerd omdat er bij het bureauonderzoek onvoldoende gegevens beschikbaar zijn om dit voldoende te kunnen onderbouwen. Dit is bijvoorbeeld het geval als er te weinig bodemkundige of geologische gegevens zijn om binnen het plangebied de verwachtingswaarden te kunnen onderbouwen of zelfs überhaupt tot een verwachtingswaarde te komen. Met een verkennend onderzoek kan tot in detail de verwachtingswaarde worden aangebracht. Zodoende kan door terugkoppeling een aangescherpt verwachtingsmodel worden gemaakt en kan karterend veldonderzoek in een vervolgfase gericht en daarmee ook kostenefficiënter worden ingezet.

Fase 2. karterend onderzoek

In de regel wordt er gestart met een karterend onderzoek. Dit veldonderzoek dient om het verwachtingsmodel uit het bureauonderzoek te toetsen en eventueel aanwezige vindplaatsen op te sporen. Het onderzoek wordt vrijwel altijd vlakdekkend uitgevoerd door middel van boringen en/of oppervlaktekarteringen of proefsleuven. Het resultaat is in de regel een overzichtskaart met de resultaten van het onderzoek. Eventueel aangetoonde vindplaatsen worden daarbij aangegeven. Indien er geen archeologische vindplaatsen worden aangetroffen of wanneer bijvoorbeeld al blijkt dat deze geheel zijn

verstoord, dan wel van geen waarde zijn, is dit meestal ook het eindstadium van de AMZ-cyclus.

Als er wel archeologische vindplaatsen worden aangetroffen of het blijkt uit de onderzoeksgegevens dat deze met zeer grote zekerheid kunnen worden verwacht, dan dient er een waardestellend onderzoek te worden uitgevoerd. Meestal is van de vindplaatsen die bij een karterend onderzoek zijn aangetroffen nog slechts in beperkte mate bekend wat de waarde ervan is.

Fase 3. waarderend onderzoek

Een waarderend onderzoek dient de fysieke kwaliteiten van een eerder aangetoonde of reeds bekende archeologische vindplaats vast te stellen en dient te leiden tot een waardestelling. Voor een waardestelling is het van belang om in elk geval de aard van de vindplaats, de exacte begrenzing in omvang en diepteligging, de datering en de mate van conservering en intactheid te weten. Een waarderend onderzoek kan worden uitgevoerd door middel van boringen of proefsleuven. Wat de beste methode is hangt sterk af van de omstandigheden en de aard van de vindplaats. In de meeste gevallen worden er voor een waardestelling proefsleuven of proefputten gegraven. Omdat met deze methode meer en betere informatie over de vindplaats kan worden verkregen dan met aanvullende booronderzoek. Proefsleuven zijn lange sleuven van twee tot vijf meter breed die worden aangelegd in de zones waar in de voorgaande onderzoeksfase aanwijzingen voor vindplaatsen zijn aangetroffen.

De derde fase: Selectie en waardering

Het eindresultaat van een waardestellend onderzoek is een selectieadvies waarin op basis van de waardestelling van de vindplaats(en) wordt aangegeven of een vindplaats behoudenswaardig is. Deze waardestelling geschiedt op basis van verschillende waarderingscriteria. De term behoudenswaardig is sterk gerelateerd aan de essentie van het rijks- en provinciaal beleid ten aanzien van de archeologische monumentenzorg. In eerste instantie gaat dit namelijk uit van het behoud van het bodemarchief *in situ* (ter plekke in de bodem). Alleen wanneer dit binnen een belangenafweging niet kan zal het stuk waardevol bodemarchief voor het nageslacht bewaard dienen te worden door middel van een opgraving. Dit wordt ook wel behoud *ex situ* genoemd. Wanneer behoud niet gewenst is vanwege een relatief geringe waarde van de vindplaats(en) kan nog worden besloten om de bodemingrepen onder archeologische begeleiding te laten uitvoeren. Ook is het natuurlijk nog mogelijk dat er helemaal geen archeologisch onderzoek meer hoeft plaats te vinden en kan het terrein worden 'vrij gegeven'.

Het bevoegd gezag zal op basis van het selectieadvies uiteindelijk aangeven welke maatregelen er dienen te worden genomen. Deze beslissing wordt het selectiebesluit genoemd.

Plaats van de AMZ-cyclus in de planvorming

Net als met andere omgevingsfactoren waarmee binnen de planvorming rekening gehouden dient te worden, is het ook voor de archeologie van belang om dit in een zo vroeg mogelijk stadium in te steken. Niet alleen is dit voor een aantal onderzoeksfasen vanwege provinciaal of gemeentelijk beleid al een vereiste, het geeft bovendien al vroeg inzicht in eventuele risico's qua exploitatie en potentiële vertragingen in een project. Indien er een middelhoge of hoge kans op de aanwezigheid van archeologische resten bestaat, zal het bevoegd gezag een inventariserend onderzoek verplicht stellen ten behoeve van de ruimtelijke onderbouwing. Dit onderzoek is gebaseerd op het specifieke verwachtingsmodel uit het bureauonderzoek dat daaraan vooraf dient te gaan. In praktijk worden deze onderzoeken gecombineerd uitgevoerd en in één verslag gerapporteerd.

Wanneer eenmaal een planprocedure is voorgenomen zal met het archeologisch onderzoek al kunnen worden begonnen.

In principe kan het gehele inventariserend veldonderzoek, inclusief een selectieadvies, voorafgaand aan een planprocedure worden afgerond. Dit heeft als voordeel dat binnen het toekomstige plan de omvang van de archeologische vindplaats(en) definitief kan worden afgebakend en er, bij behoud *in situ*, de bestemming 'archeologische waardevol' kan worden opgenomen. Ook kunnen dan in bijvoorbeeld een aanlegvergunning specifieke voorschriften worden opgenomen om aantasting te voorkomen. In dit kader en deze planfase kan ook een voorschot worden genomen op inrichtingsmaatregelen (aanpassing van een eventueel al beschikbaar stedenbouwkundig ontwerp of het voorschrijven van bijvoorbeeld een groenzone, speelveld, parkeerplaatsen etc.). Indien dit mogelijk is kan ook worden voorgeschreven dat er archeologievriendelijk gebouwd dient te worden door aanpassing van funderingswijze of ander technische maatregelen. Het nadeel van het uitvoeren van een waardestellend veldonderzoek na de een planprocedure is dat daarmee ook de consequenties ervan pas later in beeld komen, wat leidt tot een aantal risico's. Vaak blijkt dan behoud *in situ* veel lastiger te zijn en is dit dan alleen met technische maatregelen nog mogelijk. Soms is alleen behoud *ex situ* door middel van opgravingen de enige nog resterende kostbare optie.

Bijlage 3a : ARCHIS: terreinen met archeologisch status

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr:	1325	Oppervlakte:	68.773 m2
CMA-nr:	22C - 002		
Status:	Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd		
Toponiem:	Stegeren; Calsum		
Plaats:	Ommen		
Gemeente:	Ommen		
Provincie:	Overijssel		
Coördinaten:	229714 / 505592		
Terreinbeheerder:	Staatsbosbeheer		
Rijksmonumentennr:	45806	Kadasterregistratienr:	
Gemeentenr:	2	Kadasterdeel_nr:	
Datum aanwijzing:	29-12-1976		

Complexen

<u>Complextype</u>	<u>Begindatering</u>	<u>Einddatering</u>
Grafheuvel, crematie	IJzertijd midden	IJzertijd laat

Beschrijving

CAA-nr. 22CZ-1 RAAP-Rapport 30: catalogusnr. 39

Terrein waarin een grafveld, bestaande uit ten minste 36 grafheuvels die hoofdzakelijk uit de Midden- en Late IJzertijd stammen, gelegen in zand op een dekzandrug.

Onder de heuvels bevinden zich crematieresten met houtskool. Bijgiften zijn niet (of nauwelijks) aanwezig. De diameter van de heuvels varieert van 5 tot 16 m en de hoogte van 0.3 tot 2 m: voor de laatst gemeten maten per heuvel zie dossier (AMR-DLA). Een aantal heuvels (minstens 12 en mogelijk zelfs 24) zijn in 1930 onderzocht middels het graven van een smalle sleuf door het heuvellichaam.

1930; Van Giffen (BAI). De resultaten van dit onderzoek zijn niet gepubliceerd.

1975; averl (ROB), in een aantal heuvels is een boring gezet

In januari 1999 zijn de heuvels gerestaureerd (ROB; R.v.d.Kolk)

Een groot aantal heuvels is beschadigd door konijnenpijpen. Voor het herstel van enkele heuvels zijn door de beheerder plaggen gewonnen in de directe randzones van de heuvels. Hierbij is per ongeluk heuvel nr. 11, in de directe randzone van heuvel -002/21, beschadigd.

Een aantal heuvels liggen onder stuifzand. Waarschijnlijk zijn er nog meer heuvels dan de nu bekende 36.

Uit een van de heuvels is een beker met wikkeldraadversiering afkomstig.

BAI-fotoboek 1930-C, vervolg documentatie: foto's inspectie maart 1999. Fotonrs. Kb1360 0-23; Kb5924 2 en 13; Kb5864 11 tm 14, 16, 18-19, 21-22' Kb5861 0-3, 5-6, 13-23; Kb5865 11- 23; Kb5866 00-11; Kb5867 0, 3, 7-12, 14, 21; Kb6018 1-3, 5-8, 10-12; Kb6014 11-6, 8-12, 1414-23; Kb5862 0-15, 18-20 en 23.

In het kader van het AMR-project is het terrein op 7 augustus 2003 bezocht. Voor nadere informatie zie Livelink en/of dossier.

Documentatie

Type:	Kaart
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	Topografische kaart 1:25.000
Type:	Brief
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	dd. 25/03/1949, brf Van Giffen aan W. Veldsink

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Type:	Brief
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	dd. 30/10/1978, brf averl aan J. Lanting (BAI)
Type:	Brief
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	dd. 1/11/1978, brf J. Lanting aan averl
Type:	Foto
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	8/4/1992, kopien kl. foto's, neg nrs. 18X477-1,2
Type:	Foto
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	8/4/1992, kl. luchtfoto 18X477-1 (Aerophoto Eelde)
Type:	Kaart
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	Topografische kaart 1:10.000
Type:	Kaart
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	Kadastraal kaartje 1:5.000 + verkleind naar 1:10.000
Type:	Foto
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	1971, zw. neg.nrs H1066-3 t/m 12
Type:	Foto
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	1971, zw. neg.nrs H1067-3 t/m 7
Type:	Foto
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	1998, kl. neg.nr KB5487-17
Type:	Verslag
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	opmerkingen J.J.Eshuis over herleiding naam Calsum
Type:	Verslag
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	inspectie maart 1999, R.v.d.Kolk
Type:	Tekening
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	1:5000 kad.kaart met werkaantekeningen R.v.d.Kolk
Type:	Tekening
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	8 tek.1998; 1:50 + 100; tum.1-14, 17-23, 25, 35-36

Literatuur

ANDREA, J./H.C.J. VISSCHER 1988 , in: RAAP-rapport: Een inventarisatie van archeologische elementen ten behoeve van het intentieprogramma bodembeschermingsgebieden in Overijssel

BURSCHE, F.C. 1933 Die Becherkultur in den Niederlanden, pp. 39-123 (zie pag. 50-51), in: OMROL

LANTING, J.N. 1973 Laat-neolithicum en vroege bronstijd in Nederland en N.W. Duitsland: continue ontwikkelingen (zie pp. 226-228), in: PAL

MODDERMAN, P.J.R. 1955 Laat bekeraardewerk versierd met indrukken van een wikkeldraadstempel, pp. 32-43., in: BROB

Datema, R.R. 2005 Inspectierapport archeologische monumenten in het district Overijssel-Noord, Staatsbosbeheer directie Oost, in: Rapport stichting archeologische monumentenwacht Nederland 05-007

Velthuis, I.M.J. 2008 Staatsbosbeheer Regio Oost, in: Inspectierapport AMW 2008

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr:	2789	Oppervlakte:	89.190 m2
CMA-nr:	22D - A03		
Status:	Terrein van hoge archeologische waarde		
Toponiem:	Stegerweg		
Plaats:	Stegeren		
Gemeente:	Ommen		
Provincie:	Overijssel		
Coördinaten:	230434 / 505554		
Terreinbeheerder:	Niet van toepassing		

Complexen

<u>Complextype</u>	<u>Begindatering</u>	<u>Einddatering</u>
Graf, onbepaald	Bronstijd laat	IJzertijd vroeg
Graf, onbepaald	Neolithicum laat	Bronstijd vroeg

Beschrijving

Toelichting omschrijving:

Terrein met twee grafheuvels uit het Laat-Neolithicum/Vroege Bronstijd en een urnenveld uit de Late Bronstijd/Vroege IJzertijd.

Actualisering Archeologische Monumentenkaart Overijssel 2003-2006

Tussen 2003 en 2006 zijn, op initiatief van en gefinancierd door de Provincie Overijssel, de terreinen van Archeologische Betekenis (AB) bekeken door middel van bureauonderzoek en veldonderzoek. De projectleiding was in handen van de provincie Overijssel, het project is uitgevoerd door RAAP.

Voor elk terrein is een advies gegeven voor wat betreft de waardering en/of begrenzing.

Status terrein voor de actualisering: Archeologische Betekenis.

Dit terrein krijgt de status van terrein van Hoge Archeologische Waarde.

Wijziging begrenzing t.o.v. AMK 1999: Ja

Datum wijziging Archis: 16-07-2007

Resultaat bureauonderzoek:

Het terrein ligt op de noordelijke rand van het Vechtdal op een dekzandvlakte. Er zijn 38 boringen gezet. Het gebied ten noorden van de Stegerdijk en ten westen van een gekanaliseerde beek is diep verstoord door de opgravingen in het verleden en het planten en rooien van bomen: dit gebied valt af. Het gebied ten zuiden van de Stegerdijk is soms licht verstoord. Er zijn twee grafheuvels gevonden, waarbij ook houtskool en vuursteen is gevonden. Er is sprake van een gemiddelde fysieke kwaliteit van het intacte deel en van een hoge inhoudelijke kwaliteit.

Het terrein is opgenomen in een TRAP-route.

Oude omschrijving Archis/CMA:

CAA-nr. 22DZ-9 en 22DZ-32 RAAP-Rapport 30; catalogusnr. 63 Verlinde 1978; catalogusnr. 4 (p. 124) Lohof 1991; catalogusnr. 230-2 (p. 94)

Terrein met restanten van begravingen uit verschillende perioden (Laat-neolithicum (EGK), vroege bronstijd, late bronstijd/vroege ijzertijd).

22DZ-9 -> coördinaten 230.450/505.560

Bij het graven van een persvoerkuil stuitte een landbouwer op een urn gevuld met crematieresten. In het profiel was een V-vorming greppeltje waarneembaar. Ten zuidwesten daarvan werd een tweede pot ontdekt, dit keer zonder crematieresten. Ongeveer 20 m noordelijk ligt een berg zand, mogelijk het restant van een grafheuvel (informatie Karel Vlierman aan Verlinde, 1990).

22DZ-32 -> coördinaten 230.400/505.760

Drie grafheuvels opgegraven door Bursch in 1929. Check nog literatuur.

22DZ-9; 3 oktober 1966; in persvoerkuil, ROB

22DZ-32; juni 1929, opgraving RMO (Bursch)

Documentatie

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Type: Kaart
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: Topografische kaart 1:25.000

Literatuur

ANDREA, J./H.C.J. VISSCHER 1988 , in: RAAP-rapport: Een inventarisatie van archeologische elementen ten behoeve van het intentieprogramma bodembeschermingsgebieden in Overijssel

HOLWERDA, J.H. 1925 Germaansche grafplaatsen en templa, pp. 80-92, in: OMROL

ES VAN, W.A. 1967 Stegeren, gem. Ommen, pp. 117-118, in: BKNOB

WATERBOLK, H.J. 1962 Hauptzuge der eisenzeitlichen Besiedlung der nordlichen Niederlande, pp. 9-46 (Abb. 16:6,7), in: OFFA

VERLINDE, A.D. 1999 Die graber und grabfunde der spaten Bronzezeit und fruhen Eisenzeit in Overijssel, I, pp. 111-131, in: BROB

BURSCHE, F.C. 1933 Die Becherkultur in den Niederlanden, pp. 39-123 (zie pag. 50-51), in: OMROL

LANTING, J.N. 1973 Laat-neolithicum en vroege bronstijd in Nederland en N.W. Duitsland: continue ontwikkelingen (zie pp. 226-228), in: PAL

MODDERMAN, P.J.R. 1955 Laat bekeraardewerk versierd met indrukken van een wikkeldraadstempel, pp. 32-43., in: BROB

Lohof, E. 1991 , in: Grafritueel en sociale verandering in de bronstijd van Noordoost-Nederland. Catalogus van bronstijd-grafheuvels uit Noordoost-Nederland.

Berghe, K.J. van den 2006 Waarderend veldonderzoek terreinen van archeologische betekenis t.b.v. archeologische monumentenkaart Overijssel, in: RAAP-rapport (Regionaal Archeologisch Archiverings Project, Amsterdam) 1250

Bijlage 3b : ARCHIS: archeologische waarnemingen

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	1943	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	22CZ-70		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	229950 / 505490		
Toponiem:	JUNNER KOELAND		
Plaats:	Ommen		
Gemeente:	Ommen		
Provincie:	Overijssel		
Vinder/datum:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek / 05-12-1984		
Invoerder/datum:	Beest, van / 05-12-1984		
Beschrijver/datum:	Beest, van / 08-02-1985		
Verwerving:	Archeologisch: (veld)kartering	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Akkerbouw/tuinbouw/bouwoor	NAP maaiveld:	

Beschrijving

DETERMINATIE DOOR VERLINDE,A EN BEEST,PCVAN.

Vondsten

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Steengoed geglazuurd	Begindatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Toelichting:			

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Aardewerk, handgevormd	Begindatering:	Onbekend
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Onbekend
Toelichting:	'INHEEMS'		

Documentatie

Type:	Onbekend
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	Veldkartering 12-1

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	1944	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	22DZ-52		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	231070 / 505200		
Toponiem:	NIEUWE LANDEN		
Plaats:	Stegeren		
Gemeente:	Ommen		
Provincie:	Overijssel		
Vinder/datum:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek / 10-12-1984		
Invoerder/datum:	Beest, van / 10-12-1984		
Beschrijver/datum:	Beest, van / 08-02-1985		
Verwerving:	Archeologisch: (veld)kartering	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Akkerbouw/tuinbouw/bouwoor	NAP maaiveld:	

Beschrijving

DETERMINATIE DOOR VERLINDE,AD EN BEEST,PCVAN.

Vondsten

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	3	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Proto-steengoed	Begindatering:	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Toelichting:	'VROEG EN'		

Complex:	Onbekend	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	3	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek		
Code algemeen:	Steengoed geglazuurd	Begindatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Toelichting:	'LAAT STEENGOED'		

Documentatie

Type:	Onbekend
Beheerder:	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:	Veldkartering 15-1

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	12614	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	22DN-9		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	232000 / 506500		
Toponiem:	STEGEREN VELD		
Plaats:	Ommen		
Gemeente:	Ommen		
Provincie:	Overijssel		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	HIJSZELER / 10-07-1967		
Beschrijver/datum:	Onbekend / 9999		
Verwerving:	Archeologisch: onbepaald	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Onbekend	NAP maaiveld:	

Beschrijving

GRAFVELD TEN DELE ONDERZOCHT EN HERSTELD; RESTAND GRAFVELD IN DE VORM VAN 30 A 40 TUMULI NOG AANWEZIG; EIGENAAR GRONDFABRIKANT IN DEVENTER; ZIE OOK 6N;AD111 EN 112 ADMINISTRATIEF HIER GEPLAATST.RCC: DOCUMENTATIERCC: GEDENKBOEK VAN GIFFEN

Vondsten

Complex:	Grafveld, onbepaald	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	35	Toestand:	N.v.t.
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Ophoging, kunstmatig	Begindatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	IJzertijd: 800 - 12 vC
Toelichting:	(datering onbekend)		

Literatuur

1947 , in: Gedenkboek van Giffen

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	45948	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	22CZ-86		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	229570 / 505580		
Toponiem:	CALSUM		
Plaats:	Hoogengraven		
Gemeente:	Ommen		
Provincie:	Overijssel		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	Onbekend / 9999		
Beschrijver/datum:	Verlinde / 21-04-1975		
Verwerving:	Onbekend	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Grasland/weideland	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Diameter: 6 m; Hoogte: 0,5 m. Zwart profiel blijktens steekboringen.

Vondsten

Complex:	Grafheuvel, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Ophoging, kunstmatig	Begindatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:			

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	45949	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	22CZ-87		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	229570 / 505590		
Toponiem:	CALSUM		
Plaats:	Hoogengraven		
Gemeente:	Ommen		
Provincie:	Overijssel		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	Onbekend / 9999		
Beschrijver/datum:	Verlinde / 21-04-1975		
Verwerving:	Onbekend	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Heide	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Restant tumulus (?), gelegen op rand van steil 'dalletje'. Diameter: 8mHoogte: 0,25 m.

Vondsten

Complex:	Grafheuvel, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Ophoging, kunstmatig	Begindatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:			

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	45952	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	22CZ-90		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	229600 / 505540		
Toponiem:	CALSUM		
Plaats:	Hoogengraven		
Gemeente:	Ommen		
Provincie:	Overijssel		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	Onbekend / 9999		
Beschrijver/datum:	Verlinde / 21-04-1975		
Verwerving:	Onbekend	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Grasland/weideland	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Diameter: 8m. Hoogte: 0,5 m. Waarschijnlijk overstoven tumulus. Onderstuifzandlaag zwart profiel blijktens steekboringen.

Vondsten

Complex:	Grafheuvel, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Ophoging, kunstmatig	Begindatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:			

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	45953	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	22CZ-91		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	229600 / 505560		
Toponiem:	CALSUM		
Plaats:	Hoogengraven		
Gemeente:	Ommen		
Provincie:	Overijssel		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	Onbekend / 9999		
Beschrijver/datum:	Verlinde / 21-04-1975		
Verwerving:	Onbekend	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Heide	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Diameter: 15 m. Hoogte: 2 m. Zwart profiel blijktens steekboringen en konijnengangen.

Vondsten

Complex:	Grafheuvel, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Ophoging, kunstmatig	Begindatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:			

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	45958	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	22CZ-96		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	229630 / 505590		
Toponiem:	CALSUM		
Plaats:	Hoogengraven		
Gemeente:	Ommen		
Provincie:	Overijssel		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	Onbekend / 9999		
Beschrijver/datum:	Verlinde / 21-04-1975		
Verwerving:	Onbekend	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Grasland/weideland	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Diameter: 10 m. Hoogte: 0,5 m. Zwart profiel blijktens steekboringen.

Vondsten

Complex:	Grafheuvel, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Ophoging, kunstmatig	Begindatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:			

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	45959	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	22CZ-97		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	229650 / 505550		
Toponiem:	CALSUM		
Plaats:	Hoogengraven		
Gemeente:	Ommen		
Provincie:	Overijssel		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	Onbekend / 9999		
Beschrijver/datum:	Verlinde / 21-04-1975		
Verwerving:	Onbekend	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Grasland/weideland	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Diameter: 7 m. Hoogte: 0,5 m. Zwart profiel blijktens steekboringen.

Vondsten

Complex:	Grafheuvel, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Ophoging, kunstmatig	Begindatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:			

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	45960	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	22CZ-98		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	229690 / 505530		
Toponiem:	CALSUM		
Plaats:	Hoogengraven		
Gemeente:	Ommen		
Provincie:	Overijssel		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	Onbekend / 9999		
Beschrijver/datum:	Verlinde / 21-04-1975		
Verwerving:	Onbekend	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Grasland/weideland	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Diameter: 6 m. Hoogte: 0.25 m. Zwart profiel blijktens steekboringen.

Vondsten

Complex:	Grafheuvel, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Ophoging, kunstmatig	Begindatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:			

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	45961	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	22CZ-99		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	229710 / 505510		
Toponiem:	CALSUM		
Plaats:	Hoogengraven		
Gemeente:	Ommen		
Provincie:	Overijssel		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	Onbekend / 9999		
Beschrijver/datum:	Onbekend / 21-04-1975		
Verwerving:	Onbekend	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Grasland/weideland	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Diameter: 10 m. Hoogte: 0.75 m. Zwart profiel blijktens steekboringen.

Vondsten

Complex:	Grafheuvel, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Ophoging, kunstmatig	Begindatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:			

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	45962	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	22CZ-100		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	229760 / 505500		
Toponiem:	CALSUM		
Plaats:	Hoogengraven		
Gemeente:	Ommen		
Provincie:	Overijssel		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	Onbekend / 9999		
Beschrijver/datum:	Verlinde / 21-04-1975		
Verwerving:	Onbekend	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Grasland/weideland	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Diameter: 15 m. Hoogte: 1.75 m. Zwart profiel blijktens steekboringen.

Vondsten

Complex:	Grafheuvel, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Ophoging, kunstmatig	Begindatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:			

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	45963	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	22CZ-101		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	229790 / 505500		
Toponiem:	CALSUM		
Plaats:	Hoogengraven		
Gemeente:	Ommen		
Provincie:	Overijssel		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	Onbekend / 9999		
Beschrijver/datum:	Verlinde / 21-04-1975		
Verwerving:	Onbekend	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Grasland/weideland	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Diameter: 9 m. Hoogte: 0.5 m. Zwart profiel blijktens steekboringen.

Vondsten

Complex:	Grafheuvel, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Ophoging, kunstmatig	Begindatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:			

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	45964	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	22CZ-102		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	229800 / 505560		
Toponiem:	CALSUM		
Plaats:	Hoogengraven		
Gemeente:	Ommen		
Provincie:	Overijssel		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	Onbekend / 9999		
Beschrijver/datum:	Verlinde / 21-04-1975		
Verwerving:	Onbekend	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Heide	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Diameter: 13 m. Hoogte: 0.25 m. Zwartprofiel blijktens steekboringen en konijnengangen.

Vondsten

Complex:	Grafheuvel, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Ophoging, kunstmatig	Begindatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:			

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	45965	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	22CZ-103		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	229830 / 505540		
Toponiem:	CALSUM		
Plaats:	Hoogengraven		
Gemeente:	Ommen		
Provincie:	Overijssel		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	Onbekend / 9999		
Beschrijver/datum:	Verlinde / 21-04-1975		
Verwerving:	Onbekend	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Heide	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Diameter: 16 m. Hoogte: 1.75 m. Zwart profiel blijktens steekboringen en konijnengangen.

Vondsten

Complex:	Grafheuvel, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Ophoging, kunstmatig	Begindatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:			

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	45966	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	22CZ-104		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	229850 / 505560		
Toponiem:	CALSUM		
Plaats:	Hoogengraven		
Gemeente:	Ommen		
Provincie:	Overijssel		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	Onbekend / 9999		
Beschrijver/datum:	Verlinde / 21-04-1975		
Verwerving:	Onbekend	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Bos	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Diameter 16 m. Hoogte 1 m. Zwart profiel blijken steekboringen en konijnengangen.

Vondsten

Complex:	Grafheuvel, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Ophoging, kunstmatig	Begindatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:			

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	45967	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	22CZ-105		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	229850 / 505590		
Toponiem:	CALSUM		
Plaats:	Hoogengraven		
Gemeente:	Ommen		
Provincie:	Overijssel		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	Onbekend / 9999		
Beschrijver/datum:	Verlinde / 21-04-1975		
Verwerving:	Onbekend	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Heide	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Diameter: 5-6 m. Hoogte 0.25 m.

Vondsten

Complex:	Grafheuvel, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Ophoging, kunstmatig	Begindatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:			

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	45968	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	22CZ-106		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	229850 / 505580		
Toponiem:	CALSUM		
Plaats:	Hoogengraven		
Gemeente:	Ommen		
Provincie:	Overijssel		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	Onbekend / 9999		
Beschrijver/datum:	Verlinde / 21-04-1975		
Verwerving:	Onbekend	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Heide	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Diameter: 5-6 m. Hoogte 0.25 m.

Vondsten

Complex:	Grafheuvel, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Ophoging, kunstmatig	Begindatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:			

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	45969	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	22CZ-107		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	229860 / 505570		
Toponiem:	CALSUM		
Plaats:	Hoogengraven		
Gemeente:	Ommen		
Provincie:	Overijssel		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	Onbekend / 9999		
Beschrijver/datum:	Verlinde / 21-04-1975		
Verwerving:	Onbekend	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Heide	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Diameter: 5-6 m. Hoogte: 0.25 m.

Vondsten

Complex:	Grafheuvel, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Ophoging, kunstmatig	Begindatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:			

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	45970	Vondstmelding:	Extern nr:
Objectcode:	22CZ-108		Onderzoeksmelding:
Coördinaten:	229840 / 505580		
Toponiem:	CALSUM		
Plaats:	Hoogengraven		
Gemeente:	Ommen		
Provincie:	Overijssel		
Vinder/datum:	Onbekend / 9999		
Invoerder/datum:	Onbekend / 9999		
Beschrijver/datum:	Verlinde / 21-04-1975		
Verwerving:	Onbekend	Geomorfologie:	Onbekend
Grondgebruik:	Heide	NAP maaiveld:	

Beschrijving

Diameter: 5-6 m. Hoogte: 0.25 m.

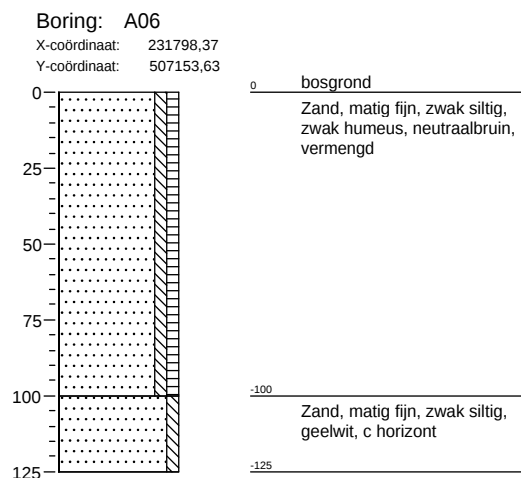
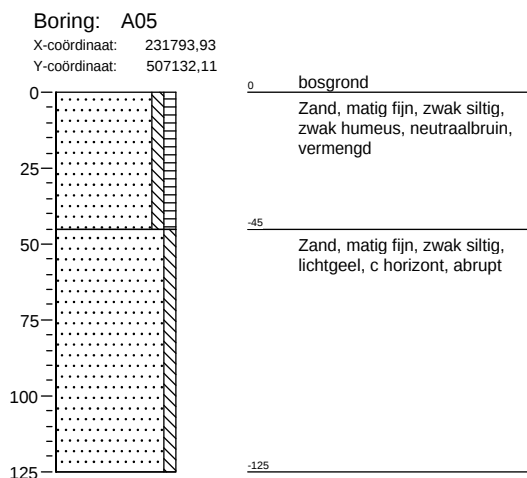
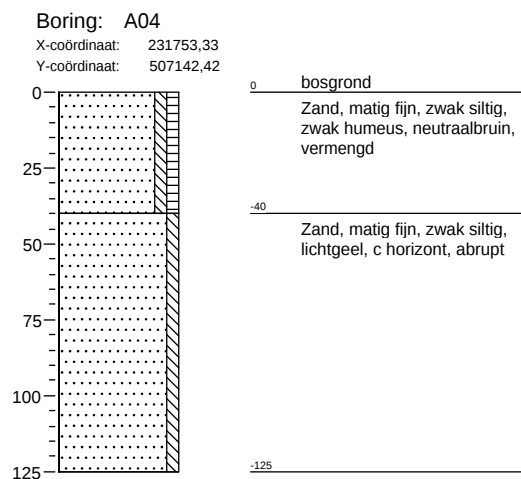
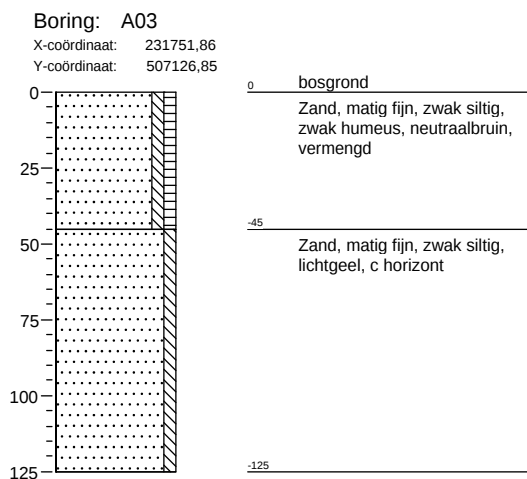
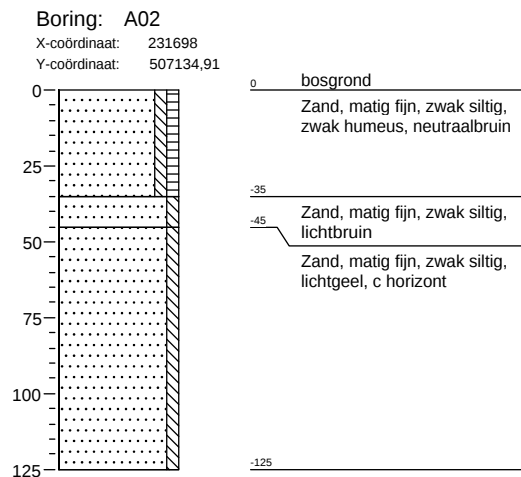
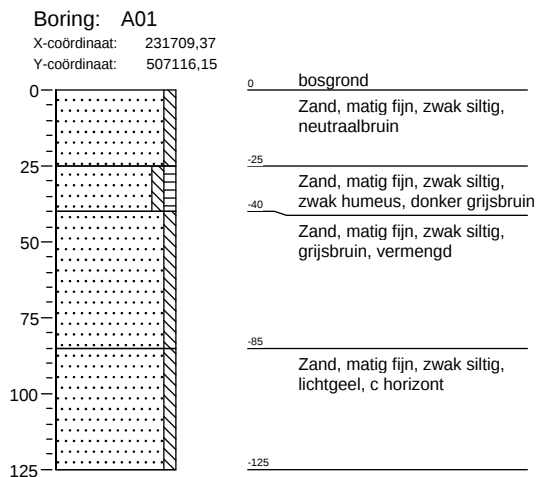
Vondsten

Complex:	Grafheuvel, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	Niet van toepassing		
Code algemeen:	Ophoging, kunstmatig	Begindatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing	Einddatering:	Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting:			

Bijlage 4: Boorprofielen

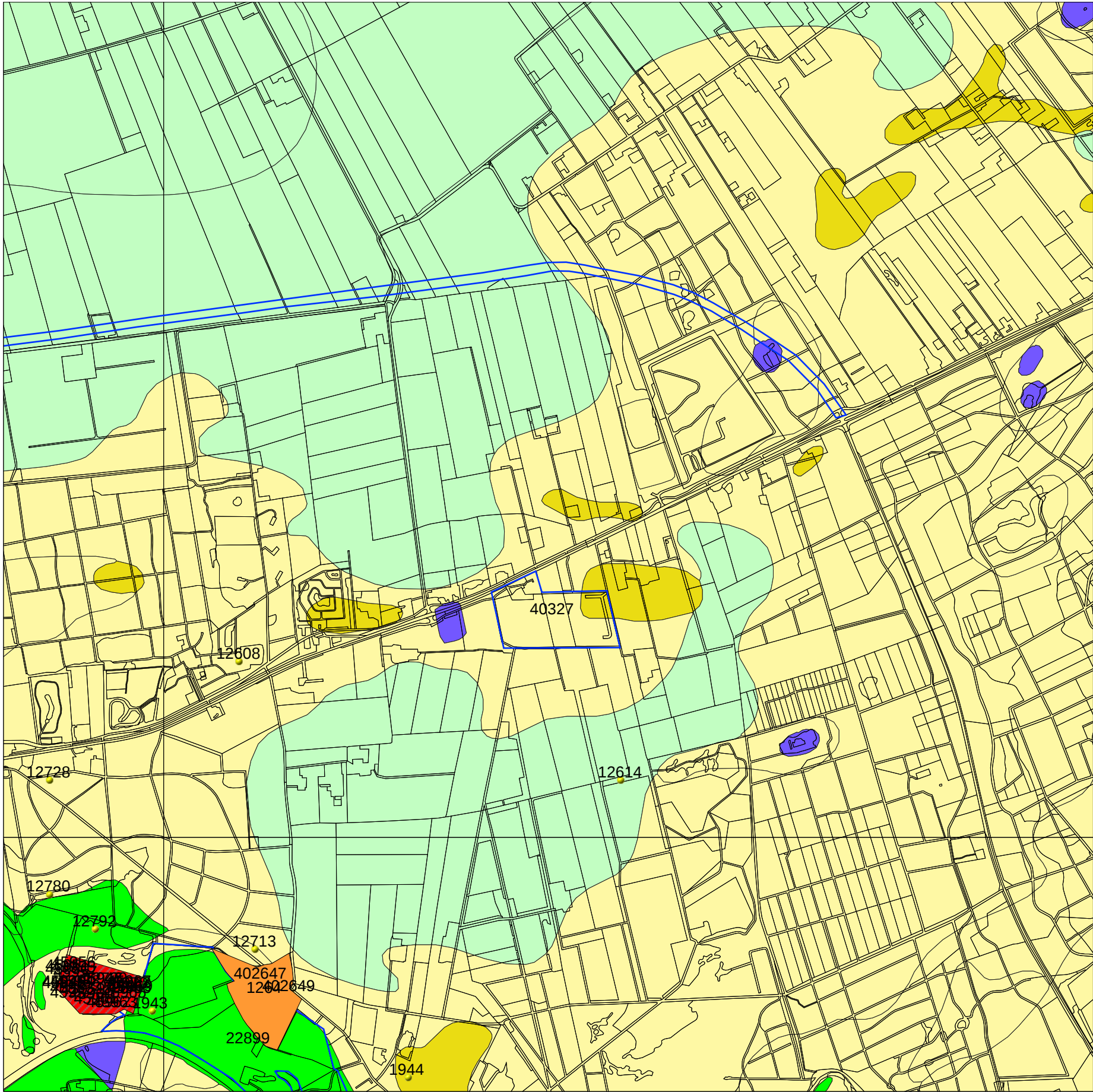
Bijlage 4: Profielbeschrijvingen met waarnemingen

Schaal: 1:25

Kaartenbijlage

219841-Geomorfologie	Geomorfologische kaart met onderzoeksmeldingen, waarnemingen en monumenten (AMK)
219841-Bodemkaart	Bodemkaart met plangebied
219841-IKAW	IKAW met onderzoeksmeldingen, waarnemingen en AMK-terreinen uit ARCHIS II
219841-ARO-4-1	Boorpuntenkaart

Legenda
MONUMENTEN

- archeologische waarde
- hoge archeologische waarde
- zeer hoge archeologische waarde
- zeer hoge arch waarde, beschermd

WAARNEMINGEN

ONDERZOEKSMELDINGEN

TOP10 ((c)TDN)

GEOMORFOLOGIE ((c)Alterra)

- Wanden
- Hoge heuvels en ruggen
- Terpen
- Hoge duinen
- Plateaus
- Terrassen
- Plateau-achtige vormen
- Waaivormige glooiingen
- Niet-waaivormige glooiingen
- Lage ruggen en heuvels
- Welvingen
- Vlakten
- Laagten
- Ondiepe dalen
- Matig diepe dalen
- Diepe dalen
- Water
- Bebouwing
- Overig (Dijken etc)
- PROVINCIES

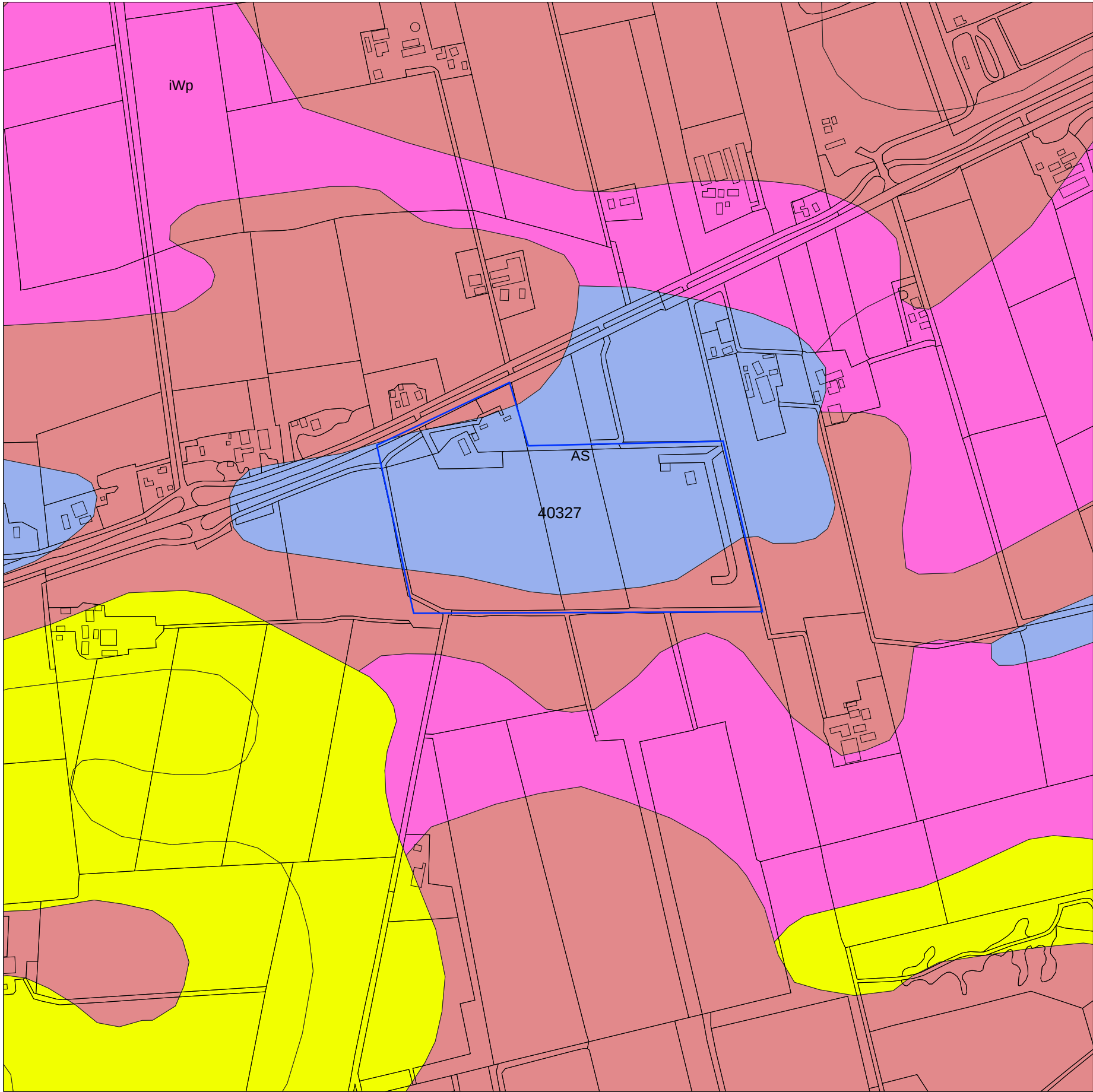
0 1 km

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Archis2

232479 / 507970

230890 / 506381

Legenda

- HUIZEN
- ONDERZOEKSMELDINGEN
- TOP10 ((c)TDN)

BODEM ((c)Alterra)

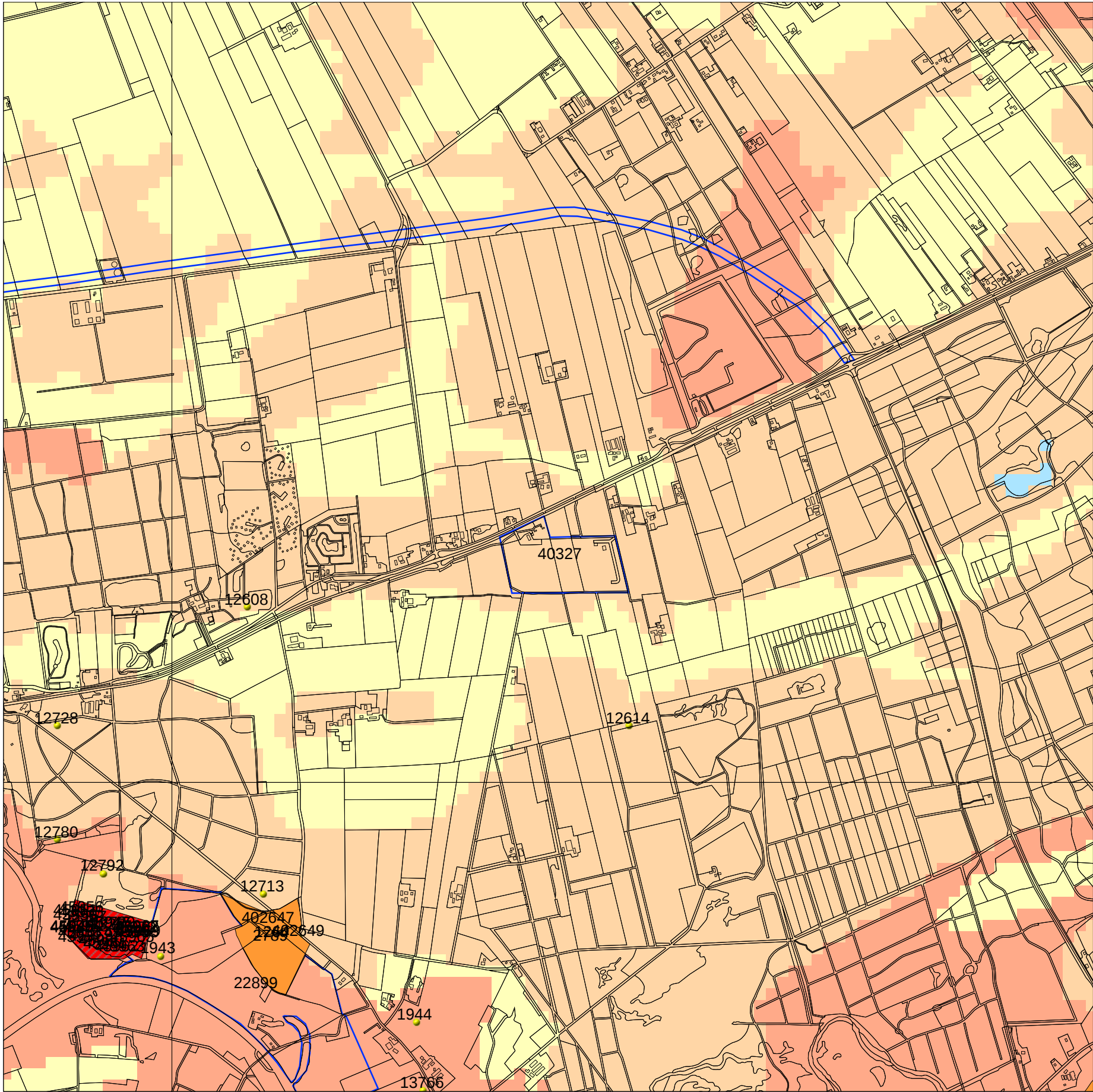
- Associaties
- Brikgronden
- Bebouwing
- Dijk, bovenlandstrook
- Dikke eerdgronden
- Fluviatiele afz ouder pleistoceen
- Groeve, gegraven, mijnstort
- Kalksteenverweringsgronden
- Oude rivierkleigronden
- Overige oude kleigronden
- Ondiepe keileemgronden
- Leemgronden
- Zeekleigronden
- Mariene afz ouder pleistoceen
- Niet-gerijpte minerale gronden
- Oude bewoningsplaatsen
- Rivierkleigronden
- Kalkh lutumarme gronden
- Veengronden
- Moerige gronden
- Water, moeras
- Podzolgronden
- Kalkloze zandgronden
- Kalkhoudende zandgronden
- PROVINCIES

0 100 m

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Archis2

Legenda

TOP10 ((c)TDN)

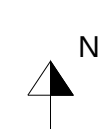
MONUMENTEN

- archeologische waarde
- hoge archeologische waarde
- zeer hoge archeologische waarde
- zeer hoge arch waarde, beschermd

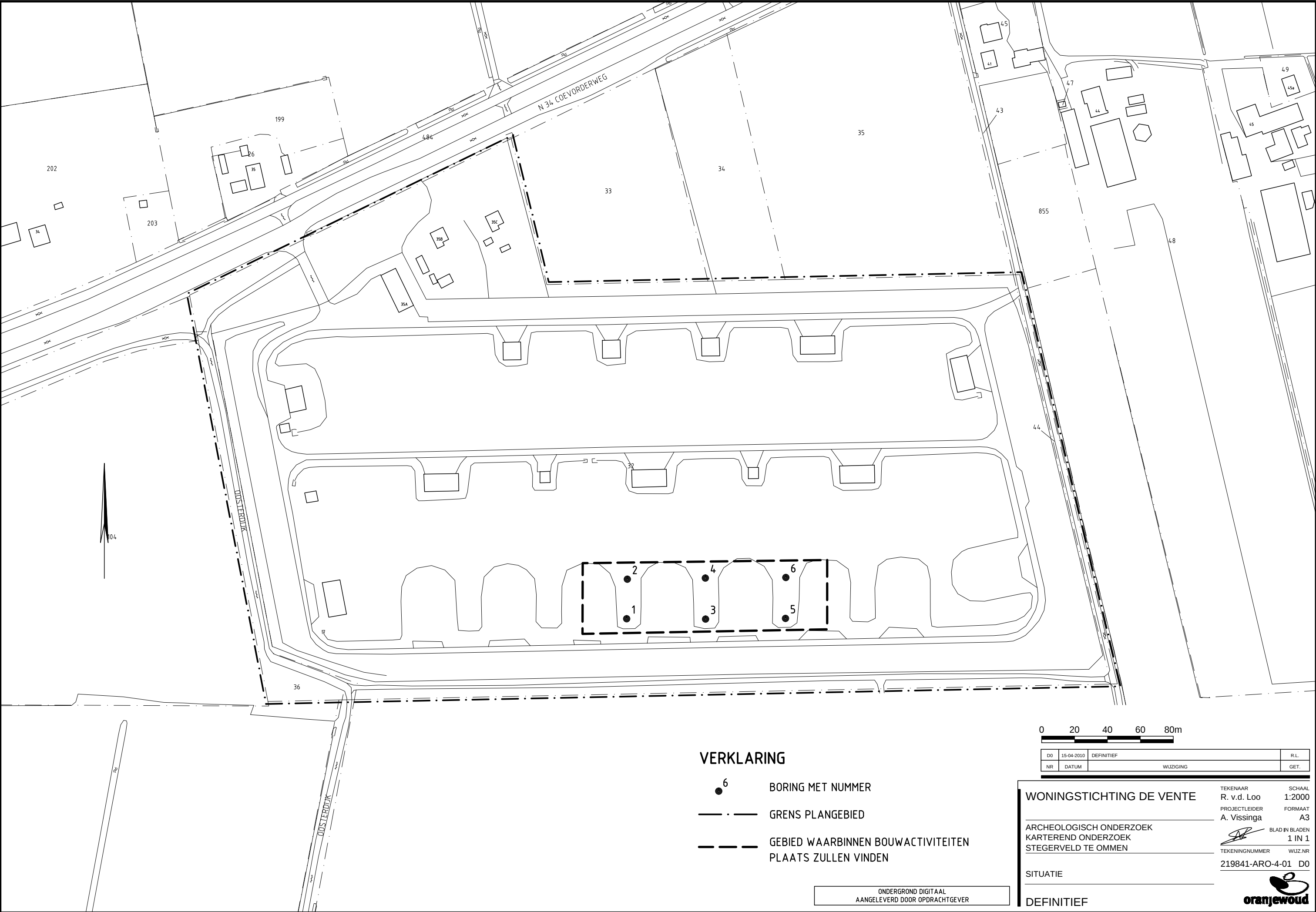
- WAARNEMINGEN
- ONDERZOEKSMELDINGEN
- HUIZEN
- PROVINCIES

IKAW

- zeer lage trefkans
- lage trefkans
- middelhoge trefkans
- hoge trefkans
- lage trefkans (water)
- middelhoge trefkans (water)
- hoge trefkans (water)
- water
- niet gekarteerd

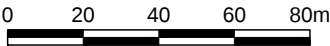
Archis2
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

VERKLARING

- BORING MET NUMMER
- GRENS PLANGEBIED
- GEBIED WAARBINNEN BOUWACTIVITEITEN PLAATS ZULLEN VINDEN

ONDERGROND DIGITAAL
AANGELEVERD DOOR OPDRACHTGEVER

DO	15-04-2010	DEFINITIEF	R.L.
NR	DATUM	WIJZIGING	GET.

WONINGSTICHTING DE VENTE

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK
KARTEREND ONDERZOEK
STEGERVELD TE OMMEN

SITUATIE

DEFINITIEF

TEKENAAR
R. v.d. Loo
PROJECTLEIDER
A. Vissinga
SCHAAAL
1:2000
FORMAAT
A3
BLAD IN BLADEN
1 IN 1
TEKENINGNUMMER
219841-ARO-4-01
WIJZ.NR
D0

